

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. = Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekk számla: 43.916.

Igyekezünk-e hitvalló egyházzá válni?

Barth Károly a német hitvalló egyház szellemi vezére legutóbb Budapesten előadást tartott a hitvalló egyházzal. Előadásában az egyháznak az államhoz való viszonyát hármason vizsgálta meg: 1. amikor az állam az egyházat vállalja és többé-kevésbé támogatja, ez a népegyház; 2. amikor az állam az egyházat eltűri, elismeri, de magára hagyja, ez a szabad egyház; 3. amikor az állam az egyházat támadja, üldözi, ez a hitvalló egyház.

Barth tehát a hitvalló egyház fogalmát lefoglalni látzik az állam által üldözött egyház számára. Talán előadásának rövidsége gátolta abban, hogy a fogalmakat szabatosabban fejezze ki, de ennek elismerése és minden nagy tisztelgés mellett is, meg kell állapítanunk, hogy a fenti hármason nem kielégítő. Az egyháznak végeredményben mindenkor hitvallónak kell lennie, nemcsak az üldözöttség állapotában. A hitvallás az egyház lényege, annyira, hogy a „hitvalló egyház” kifejezés szinte pleonazmusnak tűnik fel. Hogyan képzelhető el olyan egyház, mely ne lenne hitvalló, már mindenik a maga elvei, módszerei és szerkezetének szerinti?

Mégis komoly oka lehetett Barthnak arra, hogy a „hitvalló” jelzőt az üldözött egyház számára foglalja le. Mi ez az oka?

Nézzük meg, miként jut érvényre az egyház hitvalló jellege az államhoz való különböző viszonylatokban: 1. amikor az egyház hajlja hatalma alá az államot; 2. amikor az állam irányítja, vagy befolyásolja az egyházat; 3. amikor az egyház független az államtól és 4. amikor az állam üldözi az egyházat.

1. Első pillanatra úgy tűnik fel, hogy az egyház akkor képes a hitet legerősebben terjeszteni, hirdetni és vallani, amikor az állam is neki engedelmessé válik (őszövétségi theokrácia, középkori pápai állam, a Lámák tibeti országa stb.). Az emberi természet azonban egészen másképpen alakítja az egyházra nézve annyira kedvezőnek feltűnő, ezt a helyzetet. Az a körülmény ugyanis, hogy az egyház ilyenkor világi hatalmat is kezel, azt eredményezi, hogy ő maga is elvilági asszernokokká válnak, sőt az inkvizíció példája szerint nemcsak bírakká, hanem hóhérokká is képesek válni. Az egyház vezetői elfajulnak a hatalom és a földi egyéb javak élvezetében. Csak Kálvinhoz hasonló prófétalelkű férfiak tudják ilyen helyzetben az egyházat szellemi és erkölcsi magaslaton megtartani. Ha tehát a világi hatalmat kezébe veszi az egyház, isleni rendelkezését megtagadja és hitvalló jellege egészen elhomályosul.

2. A második esetben, sokkal szelidebb formák közt, de többé-kevésbé hasonló eredmény következik be. Az állam által bevett, elismert és főleg anyagi javakkal támogatott egyház a világi hatalomnak ebben az esetben nem urává, hanem szolgájává válik. Az állam által adott támogatás és az egyház hitvalló jellege közt fordított arány áll fenn. Annál kevésbé hitvalló az egyház, mennél inkább függ az államtól.

3. A harmadik esetben, mikor az egyház szabad, már mentes az állam befolyásától, a világi hatalomtól és így kizárólag hivatásának élhet. Ebben az állapotban már kifejlődhetik és virágozhatnak

az egyház hitvalló jellege. Nehéz elgondolni, hogy ettől az alakulástól is meg akarná vonni Barth a hitvallóvá fejlődés lehetőségét?

4. Nem szenved azonban kétséget, hogy a hitvallói jelleg még is csak az elnyomás és üldözés tüzeiben acéleződik meg. Ha tehát nem is egészen, de nagyrészen igaza van Barth okfejtésének. Az üldözéstől az egyház vagy elpusztul, vagy erőssé lesz. Mivel pedig Istentől van, nem pusztulhat el, hanem szellemileg megerősödik és lelki hatalommá válik. Ezt látjuk az öskeresztyén egyház példájából, erre tanít a reformáció üldözésének történelme, ezt látjuk a francia római katolikus egyház szorongattatásának jelen század eleji kimeneteléből, valamint sok más kultúr-harc eredményéből.

Meggyőződésünk szerint szintén az egyház megtisztulása, szellemi reneszánsza és új erőre jutása fog kibontakozni az oroszországi bolsevista és a németországi hillerista vallásüldözésből is.

Mi ennek a magyarázata? Az ilyen üldözéseknél eleinte ugyan megritkul a hívek száma, de akik hívek maradnak, azok azután igazán szívvel-lélekkel vallják meg hitüket. Ezek a kiválasztottak. Ninesen földi hatalmuk, sőt néha talán szükölködnek a mindennapi kenyér nélkül is, bezárják őket internáló táborokba, vagy börtönökbe, földönfutókká válnak, esetleg vértanúságot kell vállalniuk — de az üldözésnek az lesz a következménye, hogy a lélek, szellem, eszme, hit fegyverével küzdő egyházban esodátalos tisztulás, újjászületés megy végbe és a hitvalló egyház elindul hódító útjára. Az elvilágiasodás, elanyagiasodás lealacsonyít, az elszellemülés felemel.

Mit jelentenek mindezek a magyar református egyházra való vonatkozásban?

I. Az egyház hitvalló feladata Barth definíciója szerint abban áll, hogy az Isten által reá-bizott üzenetet hirdesse. Nem lehet tehát vitás, hogy a mi egyházunknak is minél inkább ehhez a feladathoz kell alkalmazni életét, vagyis lehetőleg minél inkább, a mainál sokkal inkább, hitvalló egyházzá kell fejlődnie.

II. Mivel minket is fenyeget keletről és nyugatról egyaránt egy egyházellenes irányzat, keletről a bolsevizmus, nyugatról a hillerizmus, melyek mindketten egyházellenes, kereszttyénellenes jellegűek, — egy nyomós okkal több okunk van rá, hogy minél sürgősebben készüljünk fel a hitvalló szerepre, melyre előbb-utóbb, súlyosabb, vagy enyhébb körülmények között — remélem egészen enyhe lefolyással —, de mindenképpen elhívattalunk.

III. Tehát úgy általános elvi okból, mint az árnnyékát előrevető veszély miatt, már most arra kell törekednünk, hogy az egyházal minél inkább jüggellenítsük az államtól. A kisebb kérdésekben is mindenkor céltudatosan köveletl irányzat legyen az egyház szabadságára való törekvés. Lassú, nehéz, esetleg áldozatos átalakulást jelent ez, de mégis ebben az irányban kell indulnunk és haladnunk.

IV. Addig is, míg az egyház szabadsága bekövetkezelik, ki kell zárni az egyházból a politikát. Meg kell gátolni azt, hogy az államhatalom benyomuljon az egyház életébe. Ha például arról van szó, hogy olyan ember, aki az állami életben hatalmat kezel, döntő szerephez jusson — az egyház életében, — a körülmények gondos mérlegelése alapján inkább nem leges álláspontra kell helyezkedni, vagyis az eddigi szokással szakítani kell. A mai világban az államhatalom igen sokszor brutális formában érvényesül, megvan tehát a hajlama ahhoz, hogy az egyházal igájába hajtsa. A világi hatalom kezelői sokkal inkább elképzelhetők az egyházi életben olyanoknak, akik uralkodnak, mint olyanoknak, akik szolgálnak. Ez pedig odavezethet, hogy az uralkodó politikai pártokban, a hatalom kezelőinek személyében beálló változásoknál az egyház állandóan eserezné urait. Veszedeles precedensek megnyitják az ajtót a legszélsőbb egyházellenes törekvések számára is az egyházban.

V. Az elmondottakból folyik, hogy nemcsak elvi, hanem gyakorlati okból is, praktikus szükségességből is zárja ki az egyház a politikát falai közül. Hiszen elég, ha csak arra gondolunk, hogy az egyház tagjai közt mindenféle politikai pártok és frakciók vannak hívei, ha tehát az egyház ezek közül valamelyikhez csatlakoznék, a főbbivel jutna konfliktusba, ami igen káros és szomorú következményekre vezetne. Ez is egyik ok arra, hogy az egyház maradjon szellemi és erkölcsi magaslaton és legyen mindenkoron a világ bűnös forgatagában a lélek tiszta birodalma. Hogyan lehetne azonban ilyen, ha politikai bűnök, szenvedélyek, érdekek játékszerévé alacsonyítja magát?

VI. A politikának az egyházi életből való kizárása csak negatívum, csak védekezési mód

a világi fejedelemségek és hatalmasságok uralma ellen. Ámde a hitvalló egyház, mint Isten üzenetének: az Igének hirdetője nem állhat meg ennél a negatívumnál. Isten üzenetét be kell vinnie a világba, tehát a közéletbe, az állami életbe, a politikába is.

Vajjon nincsen-e ebben a tételben ellenmondás az előzőleg kifejtett tétellel szemben? Nem ellenmondás-e az, hogy az egyház zárja ki a maga szervezetéből és lelki életéből a politikát, de viszont a politikai életbe vigye be a maga eszméit: az igét? Nincsen ellenmondás.

Az egyház zárkózzék el a világi jellegű anyagi, büns állami befolyás elül, ne engedje falai közé behatolni ezt a külső emberi hatalmat, de az egyház maga, mint a léleknek eszköze és mozgalma, mint Isten üzenetének hirdetője, mint az igének közvetítője, a maga tiszta, nemes és kiárlólagosa n szellemi módszereivel hatoljon be a politikába és kiálls oda az embereknek, hogy kövessék Isten Igéjét egész életükben, annak minden megnyilvánulásában, tehát az állami ügyek intézésében, a politikában is.

VII. A hitvalló egyház ettől a feladattól nem zárkozhatik el. Nem, főleg azért, mert Isten üzenetének: az Igének nemcsak hitéleti, hanem szociális jellege is van. Ez a szociális program kettős: egyfelől az emberi jogok és főleg az egyén szabadságának védelme, másfelől a gazdasági életben is érvényesülést kívánó szociális haladás, melyek összeölkezve a fölvilágosodás nagy gondolatában egyesülnek. Az Isten fiaitul hirdett, testvéreknek vallott embereket a szabadság, szociális haladás és felvilágosodottság égfelé törő lépcsőzetén minél magasabb fokra kell emelni. Ha az egyház a biblia alapján áll, akkor ezt a feladatot vállalnia kell.

A fenti nagy célok felé való haladást tartjuk magyar református anyaszentegyházunk hivatásának. Ezzel nemcsak az evangéliumot szolgálja, hanem egyben erősíti a maga világi létét is, mert annak, hogy az egyház ne legyen a világi hatalom részéről üldözöttesnek kitéve, az az előfeltétele, hogy előre nyerve meg a tiszta evangéliumi eszméknek az embereket, sőt magát az államot is.

Hogy tehát az egyház ne váljék hitvalló egyházzá a Barth értelmezése szerint, vagyis úgy, hogy élet-halál harcot vív az őt leigázni, elnyomni, esetleg megsemmisíteni akaró államhatalommal — ezért kell az egyháznak még a veszedelem bekövetkezése előtt hitvallóvá alakulnia, már annyira, amennyire csak képes és az államtól, a politikától minél inkább mentesen, saját alapeszméjének: Isten üzenetének, az Igének az emberek tudatába, a politikába való bevitele által is domináló szerepre kell törekednie az emberi lelkek felett, a világi élet felett, az állam felett, a politika felett. (Róm. 8 : 38—39.)

J u h á s z N a g y S á n d o r.

Dr. Baltazár Dezső és a diakónusügy.

A tiszántúli református egyházkerület diakónusképzőintézete megnyitó ünnepélyén, 1937 február hó 23-án délután 5 órakor a debreceni presbitérium tanácstermében elmondotta **Dr. Csikesz Sándor** egyetemi professor, a diakónusügyi bizottság ü. v. igazgatója.

A tiszántúli református egyházkerület diakónusképző intézetének e tanév-menyitó ünnepélyén legelső szavam az Isten iránti hála, aki idáig segített minket. Azután tiértetek, Testvéreim, a hálás köszönet, amiért az egyházkerület, az egyházmegye, az egyházköztség képviselőit, a többi tanintézetek és az egyház-társadalmi egyesület részéről ennyien összejöttünk, hogy krisztusi örömben egyesüljünk.

Sokak előtt feltűnhetik, miért van ilyenkor évszónya? De akik tudják a diakónusmunka természetét, hogy t. i. a jelölteknek a szünidőt munkában kell eltölteni és a diakónus-jelöltek részére az egyházi munka különösen az ősztől idáig terjedő időben van minden gyülekezetben: azok tudhatják, hogy nem lett volna helyes elvonni őket ettől a gyakorlattól, hanem inkább ki kell tolnunk az intézet munkáját a nyári vakációra is, amikor az elméletet tanulhatják itt nálunk, hogy azután megint a maguk vakációját egy-egy nagy gyülekezet őszi-téli munkájában tölthessék.

A megnyitást nem kezdhethük semmi módon

méltóbban, mint úgy, hogy megemlékezünk ennek az intézetnek földi alapítójáról, akit az Örökkévaló Isten eszközként használt arra, hogy egyházi életünknek ezt a munkaágát megvalósítsa.

Kálvin János az a reformátorok között, aki az anyaszentegyháznak vezérő, munkálkodó és a többiekért felelősséget hordozó tagjait négy csoportba osztotta és örökre érc-törvényként belevészte a református egyházalkotmányba, hogy református, tehát Isten Igéje szerint reformált egyház csak ott van, ahol *pásztorok* pásztorolják a nyáját; ahol *doktorok*, vagyis Isten tudományában tudós férfiak tanítják a gyermekeket, ifjakat vallásra kicsi kortól fel az egyetemig; ahol *presbiterek*, tehát jellemében, Krisztus iránti hűségben öregebbek vezérlik és fegyelmezik a híveket és ahol *diakónusok*, tehát a szeretetben szolgálók — férfiak és nők egyaránt — igyekeznek a sebeket Krisztus szellemében orvosolni.

Debrecennek a reformációtól kezdve kellett várnia egészen addig, míg Baltazárban Kálvin lelkével egészen rokon lelkületű püspöke támadt. Mert mint ahogy Kálvin egyaránt otthonos a Bibliában és a jogtudományban, talán nem lesz nagyotmondás, ha kijelentjük: hasonló mértékű mélységig *Bibliában és jogtudományban*, egyenlő jártassággal isteni és emberi törvénytudásban, nem találunk a magyar református egyházban még egy nagyobb, mint Baltazár Dezsőt.

Egy másik vonás is rokonná teszi őket! Kálvin az Ige hirdetése és az egyházi élet mederbe szorítása mellett hatalmas erővel vetette rá magát az *egyházi énekekre, a zsoltárokra*. Az a zsoltáros könyv, amit énekelünk, Kálvinnak a műve; Kálvin indítására gyűjtik egybe Béza Tódorék — Marot Kelemen és Béza fordításában — a zsoltárokat és működnek mindazok az erők, akik csak értenek dallamosításhoz és összhangosításhoz. Kálvin lelkének ez a vonása csodálatos új virágzásban élt Baltazár Dezsőben. Ő is élete egyik főművének tartotta zsoltáraink és dicséreteink új, összefoglaló kiadását.

És még egy vonást a sok közül: *Kálvin sohasem volt a hatalom pártján*; ha ideig-óráig egység volt a genfi reformátor és a nagytanács között, sohasem Kálvin volt az, aki odahajolt és odakúszott. Kálvin mindig, bármi földi hatalmassággal szemben is, a szegények, az üldözöttek, az elnyomottak pártján volt. Ki ne ismerne rá Baltazár Dezsőre? Sohasem volt a hatalom pártján, mint egy kőszirt, ami kiáll a habokból, az örökké mozgó hatalmi áramlatok között mindig érezte magán ezeknek a hullámoknak a csapódását és viharát. Sohasem kereste odafenn, a hatalom polcain ülőknél az elismertetést. Egyetlen szerelme volt, ezt az elárvult, üldözött és elnyomott földművelő réteget, ezt a szegény magyar népet feljebb emelni, felkarolni és ennek a vezetője, gondviselője és ápolója lenni.

Ezekben a párhuzamokban már adva van, hogy miért kell matematikai kényszerűséggel eljőnnie annak a pillanatnak, mikor Baltazár Dezső a *diakónia ügyét* kezébe veszi. Az Országos Református Lelkészegyesületben a *pásztorokat* gyűjti össze: ez az első cselekedete. A református tanító- és tanár-egyesületben segíti összetömöríteni a *tudósokat*, a vallás oktatóit és a vallásos szellemben nevelőket. Azután az Országos Presbiteri Szövetségben összegyűjti a *presbitereket*. Kikerülhetetlen következetességgel kellett jönnie a kálvini elvek végső, logikus levonása és rezonálásaképpen a *diakónia-ügy* életerős felkarolásának.

Talán éppen most *negyven esztendeje*, mikor az első diakonisszával találkozik kinn Németországban és vagy az idén, vagy egy-két éven belül lesz megint negyven esztendeje, mikor az első diakónus-kolportőr véletlenül meglátja az alföldi pusztákon, beszél vele és mélységesen megrendíti ennek az egyszerű embernek a hite, bizonyágtétele, aki kicsiny, sovány darabka kenyéren mekkora hűséggel tudja szolgálni Urát, a Jézus Krisztust. Ezek a találkozások ilyen nagy ügygel azután nála tudat alá, feledésbe merülnek, mint ahogy alámerül az esőcsepp, az eltűnő hó, alámerül a napsugár, mely felmelegíti a földet, hogy azután úgy jöjjön elő, mint virágzás, mint csodálatos fejlődés, mint épülés.

Püspökségét azzal kezdi, hogy a diakónia ügyéből a legnépszerűbbet: a *diakonissza-ügyet* karolja fel, s már próbálná is útnak indítani, de a háború lefogja a kerteszkedő kezét. De mihelyt felszabadulnak a háborús idők gúzs-kötései és egy picinyt lehetővé válik az intézkedés, azonnal rajta van, hogy fejlődő, gyorsiramu tempójában vegye fel ez a hatalmas ügy: a diakonissza-ügy azokat az arányokat, amelyeket az élő Isten az Alföld e metropolisában és a tiszántúli reformátusságban számára predesztinált. Ekkor, a diakonissza-ügy nagyszerű nekilendülése után, jön

arra a gondolatra, hogy *diakónusokat* is bocsásson a nagy magyar Alföldre.

A diakónus-ügyet szinte ikertestvérként szerette a diakonissza-üggyel. Éspedig szerette azért, mert *amiknek a jó diakónusban és a jó diakonisszában meg kell lenniök, azok a tulajdonságok meg voltak öbenne is*. A *Biblia mindennapi olvasása és abból való táplálkozás*. Az *imádság eleven ereje*, amely törjön fel a lélekből úgy, mint ahogy páncélos kis hegyét a kert veteménye felfelé küldi a rögök között. A *tettekkel való szolgálattal*; aki látta őt közlőrl, tudja, hogy az egész élete ilyen tettekkel való szolgálattal volt. A *felelősség mások iránt*, amely nem engedett neki egy pillanatnyi késedelmet, egyrészt azért, mert fősvényen érezte az idejét, tudta, hogy milliók számára kell abból percek, pillanatok osztoztatnia, nem adhat tehát más, tunya és el-elkéső embereknek órákat, negyedórákat. És legvégül ennek a *magyar, szegény földművelő népnek a szerelme*.

Mikor mi diakónusokat nevelünk, *mi sem akarunk mást*, mint olyan, Krisztusban hívő és érte égő ifjú embereket kibocsátani, akiknek mindennapi tápláléka Isten Igéje és akik mindennap érzik a forró vágyat, hogy imádságban az Örökkévaló Isten Egyszülött Fia elé vigyék lelki fejlődésüket és akik tettekkel akarnak szolgálni, nem frázisokkal, nemesak irással, vagy beszélgetéssel, hanem tényleges cselekedetekkel és akik a felelősségérzetet őrzik a szívükben mások iránt: még azok akarata ellenére is megtenni mindazt, amit azok sérelme nélkül megtehetnek, odavinni eléjük, ha kell, tolakodásszerűen is az örökélet kérdését és az Evangéliumot és mindezt ennek az elárvult, szegény magyar földművelő népnek.

Azért szerette Baltazár ezt a diakónus-ügyet, mert ilyen lelkeket akart, óhajtott elindítani. Azért emlékezünk most itt róla. Nem adatott neki megérni azt, hogy a munkába lépő első csapatot lássa, de sokszor kérdezősködött, sokszor érdeklődött, szíve és ajtaja nyitva állt ezek előtt az ügyek előtt, erszénye és kamarája is és mindenek felett mindennapi imádsága és reá gondolása.

Mikor megnyitjuk ezt a tanévet, azzal a boldog tudattal fogunk hozzá, hogy Kálvin által megállapított egyetemes nagy törvényszerűségnek engedelmeskedünk, mikor a diakónus-ügyet magyar földön továbbfejlesztjük és hisszük, hogy a magyar földet és népet Isten örök Evangéliuma szerint szerető *Baltazár lelke legnagyobb óhajlását* töltjük be, mikor a magyar föld, a magyar tanya, az elhagyatott kis magyar gyermekek és a sötétségben élő magyar ifjúság részére nevelünk diakónusokat. Isten segíts: ezt a munkát és kérjük erre az ügyre mindnyájatok imádságát!

Barth Károly: Hiszek.

A dogmatika főkérdései az apostoli hitvallás alapján. Az utrechti egyetemen 1935 február és márciusban elhangzott tizenhat felolvasás. Fordította, előszóval és jegyzetekkel ellátta Vasa'y Béla. Debrecen, 1936. 132 lap.

Nagy hálával tartozunk a tudós fordítónak, amiért Barth „Credo“-ját, ezt a „kis süritett dogmatikát“ magyar nyelvre átültette. A theologia-történetileg tájékozatlan laikus olvasó által talán

1937

nem egészen érthető vonatkozások leszámításával is olyan munkával ismerkedik meg a református hívő, mely őt az Ige rejtelmes, eddig nem sejtett vagy éppen elleplezett mélységeibe elvezetni képes.

Barth Károly ebben a könyvében is próféta, aki bálványokat leplez le és dönt le. „Nem test szerint vitézkedik, lerontván okoskodásokat és minden magaslátot, amely Isten ismerete ellen emeltetett és foglyul ejtven minden gondolatot, hogy engedelmessédjék a Krisztusnak“ (2 Kor. 10, 3—5). A *hit engedelmissége Isten Igéje iránt*: így lehetne megjelölni a könyv alapmotívumát. Ez az alapmotívum jelentkezik a pszichologizmus, a historizmus és a filozófiai értelemben vett humanizmus emberi bálványainak a leleplezésében.

Minden merőben szubjektív, pusztán az emberi lélekből fakadó „vallásosság“, hitképzélgés és hitönkénti elítélésre talál ebben az Igéről szóló nagyszerű összefoglalásban. Az én hitlényem nem lehet más, csupán *jelelet* az Isten által történt megszólításomra. Aki „valláserkölesi alapon áll“ és valami módon Istenben hisz, rendesen azt hiszi, hogy a kijelentés Istenében hisz. De minduntalan kiderül, hogy csak a maga eszének vagy bűnös szívének a bálványában hisz. Egyszer nem tud hinni a predesztinációban, máskor az örök kárhozatban, egyszer elveti a test feltámadását, máskor a szüztől születést stb. A maga gondolatának, érzelmének vagy akarásának képére formálja Istent, ami épp olyan bálvány, mert emberformájú isten, mint a kőből vagy fából csinált bálvány.

Elítélésre talál minden historizmus is, vagyis olyan elképzelés, mely szerint a keresztyénség lényegét vagy a Jézus Krisztusban adatott isteni kijelentést történeti úton, tisztán csak a történettudomány módján és eszközeivel megismerni és megragadni lehetne. A „testté lett Igét“ semmiféle történettudomány meg nem ismerheti. Ez a megismerés a Szentlélek aktuális munkássága által jó létre. „Amíg a Szentlélek bennünk nem munkálkodik, addig... Jézust csak távolról és hidegen szemléljük“ (Kálvin), de nem az „itt“ és „most“ exisztenciális keretei között, mint örök egyséjű Valóságot, mint velünk és bennünk jelenlevő Istent, ismerjük meg. Ami az Ige külső oldalát, történeti ruháját („szolgai formáját“) illeti, arról sok tanulságos dolgot elmondhat a tudomány (történet-kritikai-filológiai exegesis, valástörténet stb.), de az Ige lényegére vonatkozóan semmitsem mondhat, mert az Ige: Isten és éppen ezért esoda. A nagy történettudós, Harnack kezéből is éppen a keresztyénség *lényege* siklott ki (Das Wesen des Christentums-ban pl. 1907), midőn azt történettudományi eszközökkel akarta megragadni (elég bizonyíték erre maga a Pál és a Krisztus evangéliumának, az „Evangelium Christi“-nek és az „Evangelium von Christo“-nak a merev szembeállítás). Barth a kijelentésnek ezt a lényegét igyekszik minél teljesebben megragadni és megragadtatni, a tudomány bő vizében megfürdött és mégis hitnek megmaradt hit alázatos bizonyágtévése útján. Sokan ezért tudománytalansággal vádolták, pedig a valóság az, hogy nem akar a tudománnyal operálni olyan területen, ahol az már nem illetékes.

De legszembetűnőbb a Credo-ban a harmadik bálvány elleni küzdelem. Barth halálos ellensége a keresztyén hit világában minden spekulációnak és

ebből folyó világnézet-alkotásnak. Első tekintetre nehéz felismerni, hogy miért ellenkezik a világnézetre való törekvés hitünk tisztaságával és Isten Igéjének fennségével, föltétlenségével. Barth e ponton olyan emberi ösztönnek szegül ellene, mely egyidős a filozófiai gondolkozással és mindig előtör. Max Planck a nagy berlini fizikus írja (Christliche Welt 1926 augusztus 26): „Wir suchen hinter dem Abhängigen das Unabhängige, hinter dem Relativen das Absolute, hinter dem Vergänglichen das Unvergängliche.“ És a vallás és ismeret elválasztásával — mondja Artur Neuberger (u. o.). — a vallás könnyen fikcióvá, illúzióvá lehet, tehát Kant szubjektívizmusa és metafizika-ellenességén túl kell menni, nehogy az emberi lélek elviselhetetlen dualizmusba kerüljön. A keresztyén dogmatika (nem szólva most az apologetikáról) sem tudja magából teljesen kiszűzölni a világnézetet elemeket. Széltében beszélünk „keresztyén“ és „református“ (vagy „kálvinista“) világnézetéről és pedig teljes joggal. Hogy mennyire veszedelmes lehet a világnézet szemponthelyezése a református hitéletben, arra helyesen mutat rá Publius (Magyar Kálvinizmus IV. évf. 1. sz. 1—3) és éppen eléggé bizonyítják azok a súlyos következmények és keserű gyümölcsök, melyek abból az eltevesztett lépésből származtak később, hogy a magyar reformátusság jelentős része 1910 körül fegyverszünetre lépett a „Világ“ c. lap körül. Persze, ha a világnézet nem egyéb, mint *puszta elmélet és lomha szemlélődés*, vagy merőben a metafizikai spekuláció emberi ösztönének és kíváncsiságának kielégítése, akkor nem lehet eléggé súlyosan elítélni. De ha az emberi szellem *értékelő* tevékenységére van alapozva, akkor — mivel az értékek világát Krisztus és egyedül Krisztus látatja meg valóságosan — a krisztusi hívőnek a maga világnézetét meg *kell* alkotnia, amely világnézet így nemescsupán végiggondolása a valóságnak az emberi szellem számára megszabott határig, hanem az értékek és normák *krisztusi* rangsorának a megállapítása is.

Csak hogy — és itt végződik a mi igazságunk és kezdődik a Barth próféta igazsága — a világnézetet két irányban is visszaélünk és Isten ellen fordítjuk azt, ami magában véve nem volna istenellenes. Az egyik visszaélés abban áll, mikor tévesen azt hiszünk, hogy ha valakinek keresztyén *világnézete* van, akkor keresztyén *hite* is van. (Éppen most olvasom, hogy Angliából némelyek Délafrikába mennek, hogy „keresztyén *gondolkodást* vigyenek magukkal az afrikai világ számára“. Azt hisszük, ez elég.) A hit *döntés* Isten mellett; az értékelés *még nem* döntés, csupán annak egyik előfeltétele. Az értékeléstől a döntésig és cselekvésig még igen nagy út van, melynek bennünk levő akadályaira Pál Róm. 7, 14—25-ben megpróbálunk találni. Mert nem a jót cselekszem, hezvitelét nem találom. Mert nem a jót akarok, hanem a gonoszt, melyet nem akarok. A belátás még nem az erény (Sokrates). És a pokol útja jó szándékokkal — tehát helyes értékelésekkel — van kikövezve. A másik visszaélés azokban az állandó *kisértésekben* jelentkezik, amelyek a világnézetet együtt járnak. Ilyen kisértés pl. az, hogy a világnézetből értelmetlen *bálványt* csinálunk. Ma tömegek menetelnek a „keresztyén világnézet“ jelszava alatt, akiknek nemcsak *életük* nem

keresztyén, de a keresztyén *hit* lényegéről sincs a leghalványabb igaz fogalmuk sem. És e tömegek összezsapnak más világnézeti bálványokat tisztelő tömegekkel; bálványok szörnyű csatája folyik, mint az őshajdanban. Ilyen kísértés az, hogy *saját fogalmainkat és eszméinket* tegyük meg Istennek. „Ha emberi fogalmainkat végiggondoljuk és Istent egy ilyen fogalom teljességének gondoljuk” — írja Barth (a régi dogmatika „*via eminentiae*”-je!) — „ezzel nem Istent ismertük meg, hanem csak bálványt faragtunk.”¹) És a Credo-ból ideiktatjuk a következőket: „Isten kijelentése a maga ténylegességében ezt jelenti: az ember saját magától nem képes Istenben hinni. Akikben az ember saját magától is hinni tud, azok *istenek*, ezek viszont nem azonosak a valóságos Istennel. Isten épp abban mutatja meg a maga valóságos Isten voltát, hogy mi Őt csakis kijelentése alapján, tehát nem magunktól, hanem csakis saját magunk megtagadása árán ismerhetjük meg. Aki hisz, az kegyelemből él s... tudja, hogy Istennek saját emberi erejéből való megragadása neki tiltva van.” (Hiszek, 15 lap. Ez az „*abnegatio nostris*” B. szerint nemcsak erkölcsi, hanem intellektuális téren is kötelességünk.) Az ember, mint erkölcsi lény, kitermelheti pl. a „legfőbb jó” eszméjét önmagából is, de ez az eszme még nem azonos Istennel. Egyáltalában Isten valósága nem tévesztendő össze a legmagasabb metafizikai vagy a legnemesebb erkölcsi eszmével sem. Az eszme személytelen s nem képes állásfoglalásra, döntésre bírni engem. Erre csak Isten valóságos szent Személye képes, mégpedig a kijelentés in actu-jában.

És végre a harmadik kísértés, a legnagyobb, a világnézet titáni vonása, midőn világnézetünk által Isten felett is *uralkodni* akarunk. Minden zárt világnézeti „rendszer” be nem vallott célja ez. Valamint a misztikus az élményben nem annyira Istentől bírítani, mint inkább Istent birtokolni akarja, valamint a historikus kutatásaiban önkéntelenül is az Isten és hit világán úrrá lenni akaró emberi tudás ösztönétől vezettetni magát: éppen ilyen módon, következetesen és eredendő bűn-szerűen jelentkezik minden zárt világnézetalkotásnál az a törekvés, hogy a mindent megértő, mindent végiggondoló, minden ellenmondáson úrrá lenni tudó *ész* olyan rendszert alkosson, amelyben Istennek és minden Ő munkásságának is véglegesen ki van jelölve az ő megillető helye. Másról most nem szólva, abban, hogy az ilyen rendszerek istenfogalma (a „kálvinista világnézetet” sem véve ki) nemcsak a hitetlenség, de az igaz hit részéről is minduntalan ellenmondást vált ki, annak bizonyosságát kell látnunk, hogy a *valóságos* Isten és az Ő *valóságos* munkája mégis csak valamiképpen *kívül marad* az ilyen rendszereken és egy pillanatra sem engedi magát a mi eszünk, értelmünk és tudásunk által leigáztatni. Spekulatív természettudományos analógiák (ilyenek pl. az *electio* felfogása a *selectio* mintájára, az áldozat, mint természetet átható törvény, a vitalizmus példái stb.) nem kevesebbszer térítik ki a kijelentés irányából keresztyén gondolkodásunkat, mint az ú. n. vallástörténeti analógiák. A filozófus, midőn Istent a Krisztusban adott egyetlen kijelentéstől *függetlenül* is megismerni vagy Róla bárminő megállapítást is tenni akar, elfelejti azt,

¹ Isten kegyelmi kiválasztása. Az „Igazság és Élet” 8. füzeté. Debrecen 1937, 45. l.

hogy Isten megismerése csak olyannak adatik, aki Isten által eleve „megismertettet” (Róm. 8, 29. Zsolt. 139, 23). Isten nem tárgy, hanem Alany. A maga útján járó ember itt is csak bálványhoz érkezik: az ész bálványához. És a filozófus ész éppen olyan simán szereti Istent bekebelezni a maga birodalmába és függővé tenni az emberi tudattól, mint amilyen kellemesen intézte el az esztétikus lélek a maga számára Jézus Krisztus megváltó kinszenvedését és halálát az egyházi zenében és művészetben. Az ember mindenképpen felülmarad.

Jogos prófétai tiltakozásként hangzik el az ilyen intellektuális és esztétikai kísértések ellen a Barth dialektikai teológiája, amely szerint Istent megérteni és elintézni akarni, Fölötte akár az érzelemben, akár a gondolatban úrrá lenni akarni esztelenség és vakmerőség. Istenről még Krisztus kinyilatkoztatása után is csak ellenmondásokban beszélhet és gondolkozhatik a véges emberi ész. Mert Ő nemcsak kijelentett, de ugyanakkor elrejtett Isten is, mégpedig nemcsak a hitetlenség, hanem a hit számára is. Önmagával megbékéltető és ugyanakkor állandóan nyugtalanító, közellevő és mégis távollevő (mert a kvalitatív különbség Isten és ember között a kiengesztelés után is megmarad), a kegyelemben hozzám kötött és mégis velem szemben teljesen szabad, a világban jelenlevő és attól mégis különböző, immanens és ugyanakkor transcendens Isten Ő (20, 30 l.). Barth alázatos és szenvedélyes harcosa Isten titkainak (mint Kálvin, 1. Református Élet IV. 13. sz. 126. l.), aki az Istent is emberi szintézisbe foglaló humanizmusnak ezt kiáltja oda: „a *titkok* az Úréi, a mi Istenünkéi!” (5 Mózes 29, 29). „Bizony, *elrejtőzködő* Isten vagy Te!” (És. 45, 15). „Hozzáférhetetlen világoóságban lakozik.” (1 Tim. 6, 16).

Az itt kifejtett gondolatok mint regulatív gondolatok vonulnak át az egész könyvön. Rendkívül komprimált, gazdag tartalmát még vázlatosan sem lehet itt elmondani. Néhány megragadó gondolatot fogunk kiemelni. A kijelentett Istenben vetett hitben van valami különös erő: valami magának Istennek a szabadságából és változhatatlanságából, aki a hívőt bizonyossá teszi a maga dolgában és minden emberi közreműködés nélkül a mélység fölött tartja. Isten, nemcsak mint Isten, hanem mint Jézus Krisztus Atyja és a mi Atyánk is, előbb elrejtőzik, hogy aztán nyilvánvalóvá legyen (a kereszten és húsvétkor): azt akarja, hogy mi *engedelmeskedve* higgyünk neki; magatartásunk csak a sötétségbe hatoló engedelmeség és a sötétségből a világosságba kilépő hit lehet; Krisztust csak akkor követhetjük, ha az Ő keresztségét föl vesszük, mert az Ő útja *először* sötétségbe vezet. A dogmatikának számos helyen, tárgya érdekében, logikai szempontból *következettelné* kell válnia, a gondolatvonalakat nem szabad továbbhúznia, nehogy beleütközzék a kijelentő Istenbe. Így a bűn, gonosz, halál és ördög realitását a dogmatikának egyszerűen tudomásul kell vennie s létezésüknek bárminő indokolásával fel kell hagynia — éppen az isteni mindenhatóság érdekében; ezekben a „*mysterium iniquitatis*” (μοσθηριον της ανομιαις, 2 Thess. 2, 7) jut szóhoz. A csodában, mint a kijelentés kísérő jelében, valami egészen rendkívüli módon helyreállítja Isten a bűn, gonosz, halál és ördög által feldőlt világszabályt, hacsak átmenetileg is. A *testetöltés*, a *csoda*, a meghallgatott *imádság* és az *egyház* (mely-

ben Isten jelenvalósága hirdettetik és abban hisznek) annak bizonyítékai, hogy Isten ebben a világban a fentemlített négy gonosz valóság ellenére is immanens. A keresztyén hit és hitvallás tárgya nem lehet más, mint csakis Isten, Jézus Krisztus is azért tárgya, mert Ő „Isten egyszülött Fia”, azaz maga az egyetlen Isten. Oly nagy az embert Istentől elválasztó szakadék, hogy kisebb valaki, mint maga Isten, annak áthidalására nem volna képes. A szüztől születés csak „forma” és „jel”, formája és jele a *filoknak*: Jézus Krisztus istenembervoltának; de nem lehet a jelet a dologtól elválasztani s utóbbira igényt, előbbire nem-et mondani; eddig még mindig az történt, hogy a forma és jel elvetésével a tartalom és dolog is megsemmisült.

Rendkívül érdekesen és mélyen magyarázza meg a „szenvede Pontius Pilátus alatt” értelmét. Ez először azt jelenti, hogy a testté lett Ige ezáltal *idővé* is lett s egyszerre örökkévaló (azaz időtlen) és idői valóság. Sohasem érti meg Őt az, akit az Ő konkrét, történeti volta kínosan érint, aki idői, konkrét alakját elmellőzve úgy véli, hogy eszményi lényét csak ez által tudja megragadni. (Emlékezzünk itt Hegelre!) Aki ú. n. „örökkévaló igazságok” után sóvárog, az ne zavarja össze a maga hitét a keresztyén hittel. Másodszor azt jelenti a Pilátus alatti szenvedés, hogy Jézus abban a Pilátussal és társaival (köztük „hősökkel és félistenekkel”) jelölhető, a legmesszebb multat és jövőt magabazáró időben szenvedett, mely „az engedetlenség és rendellenesség emberének időkorá”, mely Isten *hosszútűrése* alatt még létezhetik nagyon sokáig is, de az Ő haragja alatt állván, csak úgy tud létezni, mint *elmúlásra* ítelt és elmúlása felé közeledő idő. Erre az időre az a jellemző, hogy *benne Isten Fia csupán szenvedni és meghalni tudhat*. Ezért a Pilátus által Jézusra kimondott ítélet tulajdonképpen *erre az időre, erre a világra* (az *αἰὼν οὐρα*-ra, az *הַיָּמִים הָאֵלֶּיךָ*-re)

kimondott ítélet. Jézus testetöltése s különösen *jellámadása* ennek az időnek a *végét* jelenti. A mennybemeneteltől a Krisztus visszajöveteléig terjedő időt úgy jellemzi Barth, mint *átmeneti* időt s mint „az egyház idejét”. Ebben az időben Krisztusnak a feltámadásban *nyilvánvalóvá lett* istensége és uralkodása *ismét elrejtetik* Istenben (Kol. 3: 3—4) és ez idő alatt Jézus csupán Igéje és Szentlelke által van jelen a világban. Az Igét hirdető egyház idegen, vándor és üldözött a Pilátus világában és *az is marad mindvégig*. Krisztus megjelenésekor (Kol. 3, 4), a „második húsvétkor”, a „teljes váltság” napján (Ef. 4, 30) az egyház rendeltetése is véget ér. Tehát nem az „Egyház” a megváltás végcélja (v. ö. róm. kath. „ecl. triumphans”), hanem az, hogy Isten legyen minden mindenben (I. Kor. 15, 28).

Az, hogy Barth a „kiengesztelés” és a „váltság” között különbséget tesz, *theológiájának sajátos eschatologiai* jellegét ad. Minden a „vég”-re mutat nála (I. Kor. 15, 24). A világtagadásnak (akosmismus) egészen sajátos, teljesen irászzerű és keresztyén alakjával találkozunk nála, mely tökéletesen jogos, különösen szembeállítva az olyan csúfosan csődöt mondott humanista idealizmussal, „kultur”-keresztyénséggel és az angol-szász protestantizmusnak az emberi cselekedetek világmegváltó erejében bízó, különben szintén csődöt mondott „gyakorlati keresz-

tyénség”-ével; mégis — gyenge vagy rajongó lelkeknél nem válthat-e ki *esetleg* (teljesen *intenciója ellenére* természetesen) egy világmegvető, a világ bűnének és nyomorának hátat fordító, „magasabb” keresztyénséget?

A könyvet buzgón ajánljuk theologusnak és nem-theologusnak.

Szele Miklós.

A leányköri munka szükségletei.

Évekkel ezelőtt a Református Lelkésznek Lapja felhívta a papnék figyelmét a legjobban reájuk váró feladatra, a leányok közötti munkára. Munkában talált a cikk, de komolyan vettem a szavát és azóta még tudatosabban végeztem ezt a munkát. Most, mikor Ravasz püspök úrnak az idevonatkozó intézkedése megjelent, legyen szabad két évtizedes munkám tapasztalatából néhány dolgot megjegyezni.

A tizenkettedik órában veszi a munkát az egyház a kezébe. Az egyesületek úttörést végeztek, de a magyar talajban nem vertek elég mély gyökeret. Ma már kevesek. Melegágyak voltak, áldást hoztak, de hamar kiélték magukat. Hibájuk csak annyi volt, hogy a külföldről hozott eszméket lelkesen kópiázták, de nem asszimilálták. Ennélfogva egy kis sereget — éspedig mindig a legintelligensebbeket — melyeket maguk köré vonzottak, csodás hatást gyakoroltak a lelkükre. Ezt az első generációt betöltötték, de a másodikat, a vidéket elvesztették, a szabad földbe való kiültetést nem bírta ki. Ők azt mondták, hogy a közöny sánca szorította őket vissza, pedig nem, mert mélyebb ennek az oka. Éspedig az, hogy a szabad egyesületi szellem a magyar leányléleknek nem felel meg. Elsősorban azért, mert a leánymunka sohasem lehet öncélú és független. Aránylag rövid időtartamra szól a munka, tehát nem lehet más, mint átmeneti tényező, de mint ilyen s éppen ezért feltétlenül igényli az étellel, a jövővel való kapcsolódást a szüle komplex gondolatát. A leányok az egyház védőszárnyai alatt érzik jól magukat, mert az olyan, mint az apja, anyja s majd ők is azok lesznek. Másfelől az eszme felmutatása ma még nem elég garancia. Ezt igazolja az a tény is, hogy ott erősödött meg a legjobban, ahol a papné személyében bizonyos egyházi fennhatóságot láttak, a szülők bizalmatlanságát ez eloszlatta, különben temérdek küzdelemmel tudtak kivívni némi létjogosultság beismerését. Ezek a nehézségek az egyház előtt eltörpülnek, de ezeken az egyesületek megfeneklenek, elvérzenek, különösen vidéken. Az egyesület a városi szétszórt lelkeket csoportosítja, de a kis közösséget képező falut tagolja. Pl. szeretetvendégséget rendeztem falun s olyan kudarcot értem el, mint még soha addig. Az a kis anyagi siker nem lényeges. Az önvád lidércnyomása alól csak akkor szabadultam föl, amikor később egyik papnétársam hasonlóról tett vallomást s akkor jöttem rá, hogy városi módszerek falun nem felelnek meg.

A leányköri munka tördelt, aprólékos és mégis nagyon változó, nagyon alkalmazkodniunk kell, hogy a hangot eltaláljuk s a lelküket felnyissuk. A Leánykört nem az teszi Leánykorré, hogy csak leányok vannak jelen, hanem az, hogy kérdéseiket felszínre

hozzuk. Éppen azért jó volna leánykörü vezetők számára konferenciát tartani, ahol tárgyalás alá kerülhetnének az egyes kategóriákba tartozó munkaágak és módszerek. Nem lehetne-e az ORLE vándorgyűlései programjába egy ilyen beiktatni? Én azt hiszem, hogy az egymás tapasztalatai sok botorkálástól megőriznének.

Égetően szükségünk volna valamilyen formában vezérfonalra, irányításra. Prédikációs kötetek özönlének, de ilyen egy sincsen. Belefárad a szemünk a hosszú oldalakra míg egy-egy megoldást keresünk, pedig éppen elég volna az egyéni és helyi beállítás munkája. Ennek a hiánya az oka annak, hogy a legjobb szívvel és legbuzgóbban végzett munka is magán viseli az ötletszerűség jellegét.

Segédeszközök kellenének és pedig gyakorlati és szellemiek. Tanfolyamok és könyvek. Tanfolyamok vidéken és városban különbözően, az egyes körök szükségleteinek megfelelően. Könyvek... Itt csak kitérőleg jegyzem meg, hogy tessék megnézni a Szent István Társulatot, hányféle sorozatban és hányféle kiadványban foglalkozik egy-egy kérdés megvilágításával, hogy a legkülönbözőbb műveltségű leányokhoz is hozzáférhető. Protestáns világnézetet nem adhatunk másképpen. A diákleányok, a hivatalnoknők, gyári, iparos, bolti leányok problémái, de hol vannak a saját legégetőbb kérdéseink a reverzális, vagy a diakonissza kérdése, amit a kezébe adhatnánk, nincsen semmi, pedig egész seregnek kellene már lenni. Olyan mulasztás-csonkok merednek felénk, hogy összeszűrül a torkunk, mi lesz velünk, ha nem tudjuk megfogni ezt a leánynemzedéket. Mert egy generációt még át lehet hidalni, de kettőt már nem lehet behozni.

Itt van a leányujság kérdése. Két évvel ezelőtt a nagycseri leánykonferencián felvetődött a szükség, az idén már követelő kérésse vált a leányok részéről s azt indítványozták, hogy indítsuk meg innen Debrecenből. Gondolkoztam. Ha mi innen Debrecenből megindítjuk, akkor igaz, hogy bedolgozunk Tiszántúlt, de nem érjük el a Dunamelléket, még kevésbé tudunk átnyúlni Dunántúltra. S ez azt fogja eredményezni, hogy ott is megindítanak egyet, ami megtöri az egységet — nem is szólva arról, hogy kipattanthatja a személyeskedés és rivalizálás áldatlan harcát —, de feltétlenül a nivó rovását jelentené. Hallgatásba süllyesztettem az egészet, mert inkább semmit se tegyünk, mint magunk közé éket verjünk vagy széthúzást engedjünk. De a kérdés nem áll és megoldásra vár.

Vannak egyes munkaágak, melyek széleskörű külföldi kapcsolatot igényelnek. Pl. a gyári munkásleányok. Lehetetlenség, hogy a külföldi egyházak ne dolgoznának és a nagy gyártelepek mellett olyan kevés felelősséggel mennének el, mint mi. Pedig a mai leányság egyik legkomolyabb rétegét ez képezi és az egyház a legnagyobb veszteségét itt szenvedti. Azt már nem tartja a falusi tradíció, azé lesz, aki utána megy és megfogja a kezét. Komolyak, elszántak, farkasszemű néznek az élettel, tudatosan gondolkodnak és éreznek. Kollektív lélekkel vállalják a magyar sorsközösséget. Márpedig ez életképességnek, az élet virulenciájának a bizonyítéka. Az Isten szempontjából az improduktív életnek értéktelenek, feleslegesek, akármilyen szépek. Egyénileg nem indulhatunk el külföldi tájékozódásért portyázni. Az

eredmény legtöbbször apró fogásokon múlik, azt leírni nem lehet, elmondani is nehezen, legjobban ellesni. És ezzel a ténymegállapítással magamra maradtam.

A mai leány az élet nagy összefüggéseit keresi, mert lelke mélyén ott feszengenek feladatának kérdései s mi lesz ha gúzsbakötve tartjuk, de megoldani nem tudjuk? A haladást nem lehet megállítani, aki nem tud iramot tartani, azt az Idő kereke összemorzsolja. A Ma fenyegető támadásai sürgető intézkedésekre kényszerítenek, hogy megőrizzük a mi birtokállományunkat. Az egyház kiépítése ma tudatos beszervezést kíván minden vonalon, különben elveszíti a Jövőt, el még az ahhoz való történelmi jogát is.

Danesháznyné Matolesy Judit.

Amikor a kerület lapja gyöngékedik.

Nem újdonság, hogy kerületünk lapja, a Debreceni Protestáns Lap gyöngékedik.

Valami elsőrangú egészségnek talán nem is örvendett soha.

Dehát olyan embertelenek mégsem lehetünk, hogy kimúlni engedjük egészen. Valamit tennünk kell. Idevonatkozólag egyet-mást megpróbálok elmondani.

A szerencse rendszerint azért szokta elkerülni házaink tájékát, mert az élet temérdek baja, gondja között nem vagyunk képesek hamarosan megtalálni a kivezető ösvényt.

Ezen megállapításon vezettem vissza lapunk jelenkori gyöngékedését.

Egyházaink ugyanis az utóbbi két évtizedben annyi mindenféle hivatalos anyagi teherrel lettek sújtva, hogy immáron roskadoznak eme gondok, terhek súlya alatt. Ha látszatra nem is, de a valóságban olyanforma helyzetbe jutottak egyházaink, mint a „védtet birtokosok”. S így előállott gyülekezeteink körében is az a helyzet, hogy az egyházi köztartozások immáron két csoportba oszthatók. Vannak olyan köztartozásaink, amelyeket fizetünk, mert „muszáj” fizetnünk... S vannak olyan köztartozásaink, amelyeket nem fizetünk, mert egyáltalán nem vagyunk képesek fizetni.

De ha már így van — pedig, fájdalom, így van —, akkor be kellene látnunk, hogy a kerület lapjának fenntartási költségeit a „muszáj” csoportnak legelső tételül kellene beállítanunk. Mert hiába itt minden érvelés az egységre való törekvés mellett, amikor majd a böles utópisták szerint, egyetlenegy hivatalos ujságja lesz minden egyházkerületnek; a tiszántúli egyházkerület hivatalos lapját semmiféleképpen sem nélkülözhetjük ezidőszert.

A lap szellemi megerősödésére is volna orvosság. Dehát ehhez is pénz kellene.

Ezen orvosság alkalmazását néhai jó b. e. Szaboleska Mihálytól tanultam el, akinél — sokan kétségbevonják, amit itt mondani fogok — soha életemben nagy poéta, lírikus létére realisabb embert nem láttam.

Átvette ő annak idején a békésbányai egyházmegye vezetőségének kezéből a Téli Ujság szerkesztését. Sokan nagyot mosolyogtak ezen a vállalko-

záson. Poéta-ember nem érti a kétszerkettőt, gondolták némelyek. Megjelenik az első szám s Mihály próféta ott hagyja a szerkesztői hivatalt, jószolgáttá sokan. S nagyot nézett egy napon a traktus lelkészi kara, amikor hallotta, hogy százezer előfizetője van immáron a Téli Ujságnak.

Közvetlen szomszédságában — persze a bánáti viszonyok között — élvén Miska bátyánknak, próbaképpen egy szerény novellát küldtem át hozzá, amelyik meg is jelent. S pár hó múlva 4 korona tiszteletdíjat kaptam tőle. Amikor aztán első találkozásunk alkalmával említettem előtte, hogy nem tiszteletdíjért küldtem hozzá szerény írásomat, akkor így felelt: Nem értesz öcsém a dologhoz! Jó lapot adni, szerkeszteni, honorárium nélkül nem lehet.

Kétségtelen, hogy a kerület hivatalos lapjától nem lehet és nem szabad elvárni, hogy munkatársait pénzbőlleg honorálja. Azt azonban meg lehetne tenni, amit Dr. Eröss Lajos és Dr. Ferenczy Gyula néhai szerkesztők meg is tettek, hogy a „fiatalabb” lelkészi nemzedék azon tagjait, akik a kerület lapját írásaikkal felkeresgették, támogatták, egy-egy parókia elnyerésénél bizonyos pártfogásban részesítették.

A legideálisabb álláspont kétségtelenül az lenne, ha egy-egy egyházi lapot tisztán az érdeknélküli munkatársak szeretete, áldozatkészsége tartana fent.

Ez azonban — amint a jelek mutatják —, ma még lehetetlen. A mi lelkes ifjaink csapata ugyanis egészen más irányba orientálódik.

Meg kell előgednünk tehát az első helyen említett módszerrel. A fizetnivalók első csoportjában, a legelső helyre kell tennünk ama lapot, amelyik a körleveleket, pályázatokat hozza. S aztán fizessük a többi fizetnivalókat. Így kell felfogni a dolgot minden lelkipásztornak és kurátor uraméknak.

Ajánlom e téren néhai jó b. e. Madarász Imre karcagi lelkipásztor bölcsességét. Egy alkalommal ugyanis látogatást végeztem vele a karcagi öreg torony alatt, a gondnoki hivatalban. S éppen az adószedés nagy munkája folyván, a sok barnaarcú kún-ember előtt, a gondnok letéve az eklézsia pennáját, a következő panasszal állt elő: Nagy baj van itt, Nagytiszteletű Uram! Ezek az emberek a városházán fizetik először az adót. Ott aztán alig marad náluk egy-két garas. Mikor aztán idejönnek a torony alá egyházi adót fizetni, keserűségükben káromkodnak.

Madarász nagytiszteletű úr végignézve a kún-atyafiakon, ilyenféle dikciót intézett hozzájuk: Emberek! Atyámfiak! El van tévesztve a sorrend. Itt kell először az adót fizetni a torony alatt. S aztán menjenek a városházára. Itt a torony alatt nem illik káromkodni. Nem illik ugyan sehohol sem. De ha éppen káromkodni akarnak, menjenek a városházára.

Hát el van tévesztve a sorrend nálunk is. A fizetnivalók utolsó csoportjába állítjuk a kerület hivatalos lapját, ami szörnyű tévedés. Holott ezen lap nélkül, éppen kötelességeinket illetőleg, vakok és siketek vagyunk.

Illesszük tehát a lap előfizetését a legelsőrangú kiadások közé.

S hiszem is, hogy előbb-utóbb így lesz. Mert másként nem lehet. Sőt hiszem azt is, hogy lesznek még e lapnak munkatársai szép számmal, a fiatalabb

lelkész-nemzedék tagjai közül is. Mert hát voltak régen is.

Én legalább sohasem felejttem el annak a nyolcvanasztendős, öreg gávai magyarnak mondását, aki a világháború elvesztése után, a forradalom első napjaiban a nagy puffogtatások, szavalatok, acsarkodások, ármánykodások idején, egy görbe kampós bottal a parókhia előtt eltsétálva, s az én lehorgasztott búsongó árva fejemet látva, így szólt hozzám: Mit búsul tiszteletes úr?! Visszamegy a víz a régi folyására...

Baráth Imre.

A tiszántúli egyházkerület multjából.

Szoboszlai Pap István püspök naplójegyzetei.

Közlő: Dr. Nagy Sándor.

(Folytatás.)

Sept. 20.

956. Nagyságos Drevenyák Ferenc Királyi Biztos úrhoz levél mellett megküldöttem 950. sz. a. már kinyomott pásztori levelemnek egy példányát.

957. Ugyaneme pásztori levélnek példányai póstára adattak, expedáltak n. t. esperes urakhoz, 5—6. 10. példány.

958. Főgondnok b. Vay Miklós Ő Exetjától levelet vettem dátum nélkül. Válaszolt 929. sz. a. levelemre. — Marad lemondása mellett, miután őt a hivatalra impossibilissé tették azok, kik oly közel állottak szívéhez. — Kér, hogy azt első alkalommal létessem közhírré.

959. Bihari kerületi főbiztos méltóságos Jósza Péter úr, folyó hó 16-án 250. sz. a. kelt rendeletében arra szólít fel, hogy a honvédeknek — mint katonai hatóság alá tartozandóknak — házasságát s összekötését kerületünkben tiltsam el.

964. Gróf Zichy Ferenc csász. kir. teljhatalmú országos főbiztos úr Ő Exetjájának f. hó 18-kán 205. sz. a. kelt levelét vólt szerencsém venni.

Tartalmának fő pontjai:

1. Reméli s határozottan elvárja, hogy adott szavamat beváltva mindent elkövetek a Felsőes Király és uralkodó Ház iránti hűségnek megszilárdítására, szóval, tettel, példaadással stb.

2. Minden gyülekezések tilosak levén, jelenleg az egyháziak is ilyeneknek tekintendők; különösen a Debrecenben október hóban tartatni szokott közgyűlés eltiltatik.

3. A közgyűlésileg tárgyalatni szokott ügyek elnökileg elintézendők.

4. A mely tárgyak a volt Királyi helytartó Tanácsához szoktak vólt felterjesztetni, halasztandók. A melyek halasztást nem szenvednének Ő Exetjájához küldendők felsőbb ellátás végett.

Ezen kívül.

5. Hódolati nyilatkozatunkat, mely tartalmában is ösmeretes előtte, de birtokában nincs, küldjem meg: azonban e rendelet sem újabb beszámítást, sem maga után rosszaló nyomozást nem céloz. Ezt előre nyilvánítja. Végre:

6. kérdezi: mi történt a főgondnoksággal? Kire ruháztatott ez ideiglenesen?

965. Második pásztor-levelemet fogalmaztam. Gr. Zichy Ferencz Ő Exetjának előttem s helybeli tisztársaim előtt nyilvánított szavaiból kiindulva a külviselekre nézve adtam utasítást: hogy semmi ne legyen forradalomra emlékeztető; bajusz, szakáll, tarka, színes öltözetek stb. Ezt fogja az engedelmesség első jelének tekinteni. Esperes urak ebben is szorosán felvigyázzanak és időnként tudósítást küldjenek. — Canonaink értelmében is így kell ezeknek lenni. Kinyomatni adtam 100 példányban.

Sept. 21.

Megérkezvén ide Generális Ludwig Ő nagysága, az előjárósággal együtt tisztelkedtünk nála. Igen nyájason és szívesen fogadott bennünket. Nekem mondta, hogy Bernáth Lajos komám nálál hálván Pályiban, hallotta tőle, hogy sokat kártyázott nálam. Feleltem: igen is a hajdani boldog időkben. — Estve már látogatást tett nálam: de otthon nem lévén, el-
estem a szerenésimtől.

Sept. 22.

Sept. 23.

971. Válasz-tudósítást készítettem gr. Zichy Ferencz Ő Exetjának. 964. sz. a. bejegyzett magas levelére:

1. Magamat illetőleg, mindent elkövetni szent kötelességemnek tartom.

2. Mellékletben megküldöm ./. alatt 950. sz. a. első pásztori levelemet. Úgy szintén .//. alatt a 965. sz. a. második pásztori levelemet. Ismét .///. alatt a 969. sz. a. körlevelemet.

3. Megküldöm 4 ./. alatt a hódolati nyilatkozatot; büntetteink legfensőbb fokozatát és végpontját. De akkor volt s erre függesztve a legnagyobb figyelem irányunkban. Istentől legyen Ő Exetja — e részben is nyilvánított kegyelemdús biztosításáért — megáldva örökre!

4. A főgondnokságot b. Vay E Exetja leköszönte. Én visszaküldöttem. De ismét lemondta. Elfogadni a lemondást csak közgyűlés van feljogosítva. Oda kell majd eljuttatnom. Reményem, ha majd mindnyájan kéri, sikeresebb lesz e kérés az enyémmel. — Választásába minden gyülekezetek befolynak választott presbytterek által, — noha ez a forradalom alatt néhol népképviselési móddal cseréltetett föl erőszakosan, ideiglenesen senkire nem ruháztatott: erre nálunk nincs eddig példa sem Superintendensre, sem Főgondnokra vonatkozólag. Jelentettem — ezeken kívül — hogy most az iskolatanítókhöz készíték pásztorilevelet: s miképp s miket tanítanak jelenleg. Ezen levelemet sebes póstán küldetni rendeltem, mint Ő Exetja parancsolta.

NB. Tegnap kezdődött hasmenésem már ma rosszabbá lett. Fölkeltem ugyan s — mint e bejegyzések mutatják — dolgoztam. De itt kezdődött el a csakhamar vérhassá fajult nagy betegség rajtam,

melly öt hétig igen súlyos vala s megmaradásom reményét kizárva ágyban tartá. Még most, mikor ezeket írom (December 5-én: nem augusztus 2-kától fogva semmit e naplóba be nem írtam, csak külön papírokra jegyztettem) akkor is, lábadozva ugyan, de még csak a szobában s botra támaszkodva tudok mozogni, nagy elgyengülésem miatt. Azonban, a legsúlyosabb betegség alatt is, gondomat a közügyekről le nem vettem; sőt — a mennyire lehetett — kormányozok, intézkedtem, bár mindenben segédletet kellett igénybe vennem, használnom. De hogy intézkedtem, mutatják a következő napokról ide iktatandó jegyzetek. — Közel valék a sírhoz. Ohajtottam abba leszállani s könyörögtem Istenhez csendes kimulásért. De — javuló állapotom úgy mutatja — másképp volt ott fön végezve s nekem még maradnom kell itt: mire? ezt csak az ég tudja. Istenre bízom magamat. Légyen az ő akaratja!

Sept. 24-ke.

978. Csász. Kir. Biztos Drevenyák Ferenc Ő nagyságának mai napon kelt levele jött kezemhez délben három perc hián egy óraker. — Egy itt halálra ítélt büntettesthez küldjek egy papi egyént délután egy órára; ki azt készítse s harmadfél óraker az executiora kikísérje.

Én már ekkor súlyos betegen ágyban feküdtem. Rögtön küldöttem káplánomat — t. Tóth Károlyt — ispotályi prdr. h. Zagyva Imre úrhoz, hogy haladéknélkül jöjjön. — Majd két óra volt, midőn megjelent. Mérgelődtem, rettegtem. — Azonban

979. Nyomban válaszoltam kir. biztos Ő nagyságának diktálván a levelet. Tudósítottam rendelkezésemről.

980. Ugyancsak kir. biztos Ő nagyságától másik levél mai napról. — Bizonyos — meg nem nevezhető helyről — kezéhez jutott 90 pengő forintot olly végett küld hozzám, hogy azt — de nem privilégiált koldusok, hanem — valódi házi szegények között osszszam ki.

Sept. 25.

981. Megkértem n. t. Fésös urat a közelebbi pontban említett pénznek kiosztására, olly móddal, hogy tek. polgármester úr által az egyháziakat összehívatván, ezek által jegyeztessem föl 45 valódi házi szegényt, kik aztán egyenként kapjanak két két p. forintot.

982. Érzem betegségem súlyosbodását s hogy nem leszek képes kidolgozni amihez készültem, az iskola-tanítókhöz bocsátandó pásztori-levelet: bár alig képes már írni még is följegyeztem e célra-való gondolataimat s megkértem n. t. Fésös urat azoknak rendbe és szerkezetbe vitelére s aztán elbocsátására.

983. Elaléltságom már magas fokra hágván, látva tehetetlenségemet, megkértem és bízam n. t. Fésös urat, hogy minden hozzám érkezendő hivatalos leveleket bontson fel és célszerűleg intézkedjék azoknak tekintetében.

Sept. 26.

984. Megértvén, hogy gr. Zichy Ferenc Ő Exetja már tegnap ide várattott: megkértem n. t. Fésös urat, járjon végire ha vajjon elérkezett-e a nagy vendég?

Mire csak hamar jelentette, hogy elérkezett. — Megbízta, hogy a tisztelettelkedés iránt intézkedjék. — Azonban

985. Újra magamhoz kértvén oda utasítottam, hogy menjek el n. t. Márton József és Zagya Imre urakkal házára s jelentvén Ő Exetjának az én súlyos betegségemet, nevemben is mutassák be hódoló üdvözlőnköt.

Jelentést is tett csak hamar nálam eljárások felől. Jelentették Ő Exetjának súlyos betegségemet. — „Sajnálta Ő Exetja — mint nyilatkozott — hogy velem nem találkozhattak, még inkább azt, hogy betegségem okozza ezt.“ — Sebes postán küldött leveletemet vette. Minden eddigi intézkedéssel teljesen meg van elégedve. — Végre így szólt tisztársaimhoz: „Tiszteletes urakat is oda utasítom, teljesítsék mind azokat híven, miket Superintendens Ő nagysága rendel: mert én is csak illy feltétel alatt teljesíthetem azon ígéreteimet, miszerint mindnyájukat biztosítottam.“ Ezen szavait Ő Exetjának írásban is ki és átvettem n. t. Fésös úrtól.

 Octóber 1.

987. Nagyságos Drevenyák Ferenc urat tudósítottam, — hogy a hozzám küldött 90 p forint (980. szám), 45 szegények között két két forintjával kiosztatott; mit n. t. Fésös úr nálam vitt véghez.

988. Levélben jelenttem tek. polgármester úrnak, mint egyházi főgondnoknak, gróf Zichy Fer. Ő Exetja 964. sz. a. bejegyzett levelének értelmében, hogy egyházi közgyűlést tartani tilos, hanem elnököleg kell intézkedni. — Mással irattam.

989. Ugyan illy tudósítást irattam rector prof. Erdelyi Josef úrnak is.

990. Hasonlóan közlöttem a gyűlések eltiltásáról szóló k. rendeletet Kenessey Antal úrral, a Szilágyi intézetre vonatkozólag.

Oct. 3.

991. Választ irattam s küldöttem Szentpály László úrnak 986. sz. a. levelére. Gr. Zichy Ő Exetjának átadattam levelét t. polgármester úr által. A másikat mellékletben visszaküldöm, útját nem találván.

NB. Ettől fogva oct. 14-keig, valamint nem voltam képes bármit is eszmélve végezni, úgy nem is tettem semmit a mi béjegyzendő volna. Ezen napokban voltam legsúlyosabban beteg s minden reményen kívül. — Vásár volt. Benn voltak az ányóm, Jósi öcsém, Károly is nejevel. Ők sürgették Dr. Kmety kedves barátomat Consilium-tartásra. De én, mikor jelentette, elleneztem. Azonban, ugyan-e napok alatt, maga szólított fel, hogy engedjem meg a Consilium összehívását. Bele-egyeztem tehát s így t. Zilahi, Bacsó és Török urakat meghívtam, kik is együtt tanácskoztak.

NB. Ugyan-ezen napok folyta alatt esett értesemre, hogy méltóságos Uray Bálint úr jött ide, mint Csász. kir. kerületi Főbiztos. Megszállott kispórépost úrnál.

October 14-kén.

992. Méltóságos udvari Tanácsos Uray Bálint úr, mint kerületi Csász. Kir. Főbiztos, tegnap kelt levele

mellett, megküldi országos teljhatalmú Főbiztos b. Geringer Ő Exetjának rendeletét, melyben az ország minden iskoláinak megnyitása November kezdetével (ez uttal kiméletkép) megengedettik olly módon, hogy a négy első nap a tanulók bejelentkezésére s beiratására légyen fordítva, azután kezdődjenek el a tanítások.

NB. Elalélt állapotomban vevén a kegyelmes rendeletet, annak tartalma s az ebből származott öröm olly leírhatatlan hatással volt reám, hogy egész napon át, sőt a következők éjen át is, egész testemben reszketni meg nem szüntem. Egy roppant nehéz kő esett le szívemről s már — ha sirba szállandok is — egy tekintetben könnyebb lesz halálom.

Ennek folytán s rögtön: átkértem magamhoz n. t. Fésös urat, kezébe adtam az örömhozó levelet és k. rendeletet, kérve, hogy haladék nélkül készítsen körleveleket esperes urakhoz azok nyomán s értelmében, úgy szintén tek. polgármester úrhoz mint főiskolai Gondnokhoz, és rector prof. Erdelyi József úrhoz is, írjon s küldjön tudósítást.

993. Szücs István prof. úr által, nekie diktálva, levelet irattam gr. Zichy Ferenc Ő Exetjához. Megküldöttem mellékletben az iskola-tanítókhöz intézett (n. t. Fésös úr által szerkesztett s aláírása alatt kibocsátott) felszólító utasítástomat egy kinyomott példányban. Nagy betegségemet s elalélt állapotomat jelenttem Tisztársaim előtt itt helyben tett kegyelemteljes nyilatkozatokér halát mondtam.

994. Értekeztem rector prof. Erdelyi és prof. Szücs urakkal az iskolák megnyitása felől. Szóval utasítást adtam, hogy professor urak folyó hó 26-kán már itthon legyenek, addig is pedig a teendőkről gondolkozzanak, tanácskozzanak.

Oct. 15.

995. Prof. Szücs István és Búzás Pál urakkal beszélgettem. Felszólítottam, hogy értekezzenek együtt néhai Péczeli József úr helyének ideiglenes kipótlása felől, egyikőjük a görög és latin Litteraturában, — másikőjük — Búzás Pál úr — az universalis historiában levén rendkívüli leczkéket adandó: anynyival inkább, mint hogy saját tudományaikból jelenleg leczkéket adniok alig lehetend.

(Folyt. köv.)

KÖNYVISMERTETÉS

Böszörményi Jenő: Virradni kezd. Elbeszélések. Budapest, Bethlen nyomda. 10 iv.

Harminc elbeszélést tartalmazó kötetnek örvendezünk ezúttal. A gyülekezeti élet levegője, nap-sugaras humora, a szegények nagy szeretése árad minden sorából. Az alföldi magyar presbiter fontoskodó, tanácskozó alakja élethűen rajzolódik elénk, a falu sokat emlegetett szegénysége valóságga lesz alakjai életének leírásával. Mindegyiknek a beállításán ott érzik a papi lelkület, szeretet, ahogyan ő az egyház hű szolgája forgolódik az emberek között, szereti és vigasztalja őket, velük érez és úgy pásztorolja őket ezen a földi életen át a mennyei haza felé. Megáll a haldoklók ágya mellett, vigasztal a koporsójánál, kocint a lakodalmon az ifjú pár örö-

mére, ahogy az élet a maga valóságában eléje hozza. Őszinte, nem keresett, tiszta, a szennyet messze elkerüli, nehogy avatatlan emberek félreérthessék, de meg önmagáért is csak a nyugodt, tiszta emberi érzéseket tartja szépségnek. Írásművészete kiforrott, biztos a meseszövése. Egy belső sugallat az, aminek enged, amiért írt, és érzi, hogy szükség van az írására, mert a magyar afföldi kálvinista lelket szólaltatja meg. Érdekes az, hogy a testi betegség mennyire lekötötte a figyelmét és amint nagyon finoman képesolja harmóniába a lélekkel, valami egészen eredeti az, ahogy bevilágít a beteg szoba szomorúságába, sötét halálfélelmébe. És egyszerre erősebb lesz a pap és felemel a tolla. Nekünk nagy nyereség, nemcsak azért, mert a miénk, közlünk való és rólunk ír, a mi lelki beállítottságunkat rajzolja meg, a gyülekezeti életünket eleveníti meg, de azért is, mert a gyülekezeti élet sok alkalmában szükségünk van arra, hogy szórakoztatással neveljünk. Ez pedig erre is jó szolgálatot tesz.

Dr. D. S.

Török István : Luther idézetek római katolikus kézen. A pápai református teológiai akadémia kiadványai 21. szám. Pápa, 1937. Főiskolai könyvnyomda. Ára : 20 fillér.

Bilkei Ferenc székesfehérvári esperes-plébános már Prohászka püspök idejében is előszeretettel foglalkozott azzal, hogy tudományosan védje meg a római katolicizmust a reformáció tanításával szemben. Úgy tudományban, mint lélekben mindig messze maradt nagy püspökétől. Hogy módszere milyen megbízhatatlan, arra a legújabb példa egy röpirat, amelyet a katolikus sajtó alapos beharangozásával adott ki éppen Pápan. A fehérvári plébános most azt próbálja bizonyítani, hogy miért nem ünnepelhetik meg a katolikusok október 31-ét. Hogy annál nagyobb sikere legyen, magát Luthert öltözteti fel erre az alkalomra farkashörbe bő idézetekkel. Török István pápai teológiai tanár válaszol erre a röpiratra. Tudományos alapon igazolja, hogy Bilkei állításait Luther beszédeiből vagy hézagosan idézi, úgy, hogy nem veszi tekintetbe Luther további állításait, vagy pedig teljesen rosszindulatúan állítja be Luthert, mintha a reformátor megbánta volna a reformációt. Sorra cáfolja a római katolikus divatos nézeteket, amelyek a reformáció előállításnak okaival, majd sikeres terjedésének megmagyarázásával foglalkoznak Bilkei tudományosságán át erősen megnagyítva. Több oldalon cáfolja Bilkei rossz idézeit, amelyek szerint Luther határozottan ellene volt a jóselekedeteknek, majd foglalkozik azzal a gyermekes és bárgyú nézettel, mintha a reformáció lett volna az oka a török hódoltságnak és Trianonnak is. Török István válasza kitűnő példája annak, hogy lehet római katolikus ál-tudósoknak rosszindulatú megállapításait helyes történeti tudással komolytalaná tenni a tudományos kritika tükrében. A füzet előállítását a dunántúli püspök, Medgyasszay Vince áldozatkészségének köszöni.

F. P.

Dr. Rác Jenő s.-lelkész tanulmánya Aurelius világnézetéről.

Szerző Augustinus egész gondolatrendszerét felölelő tanulmányával úgy a teológiai, mint a filozófiai gondolkodás számára nagy szolgálatokat tett, mert eredeti forrástanulmányával és az Augustinusra vonatkozó nézetek birtokában nagyszerű megvilági-

tását adja Augustinus világtörténelmi helyzetének, szerepének és az emberi művelődéstörténelemben megnyilatkozó jelentőségének.

Föltétlen adatokra épített, tömör körvonalazással új prespektivákat nyitnak meg Augustinus egyéniségéhez s gondolatai kiformalódásához. Vácolja és igazolja, hogy Augustinus az antik világszemlélet és keresztény gondolkör talaján áll s a kettőt összefoglalni igyekezvén az első nagyszabású szintézist végzi el, melyből teológiai és filozófiai érdekek keveredése származott. Élesen megvonja azokat a körvonalakat, melyekből Augustinus egyénisége föltárul, de rámutat azokra a tényezőkre is, melyek magukban hordják az antik és keresztény gondolkör, továbbá kora egyházi tendenciáinak érvényesülését. Augustinus e három között akar összhangot teremteni. Fölfedi a ratióban és fidesben az ember világmagyarázó funkcióinak szerepét s ezek érvényességét a tekintély szempontja alá állítja. Szerző szerint ebből származik a teológia és filozófia egymásmelletisége és keveredése, ebből származik Augustinus sok következtetlensége, mert noha feltárul előtte az evangéliumi elvek gyümölcsötzetése kapcsán a szellem önbizonyossága, az öntudat evidenciájának centrális szerepe a szellemi életben, a tiszta ideális értékek világa s a szabadság és szeretet helyes értelmezése, mégis végső kifejlődésében ez az alapvetés és keret megkívánható csücsök-eredményeitől messze elmarad. Így látszat szerint Augustinus nem lesz több, mint kora legnagyobb egyházi filozófusa. Szerző szerint Augustinusnál hármass rétegződést különböztethetünk meg s ezek adják meg specifikus különállását s ezek magyarázzák, hogy különböző felfogások olyan nagy lehetősége nyílik meg nála s rá pro és kontra hivatkozhatnak. Egyfelől átmeneti a középkor világán a keresztény világ és életfelfogás specifikumait s alapot ad, lehetőséget nyit gondolataival a reformáció felé, ezzel egyúttal alapjává válik a reformációban öntudatra ébredt lelkiség filozófiai téren való gyümölcsötzetésének. Így Im. Kantnak, a Rickert—Windelband-féle értékfilozófiai iránynak, sőt belőle merítenek a fenomenológiai és az ú. n. existenciális filozófia is. Másfelől összekapcsolván az antik világszemlélet legértékesebb elemeit, elsőrendű forrássá vált az utána következő gondolkodók számára. Harmadszor az antik és igazi kereszténység alapjára helyezett világszemléletet hozzá akarja simítani az egyház tanaihoz. Ezekben tárul föl Augustinus gondolatainak nagy történelmi formáló ereje és értéke. Ezek alapján szerző szerint :

„Augustinus nem reformátor, hanem bölcs, egy érválódásnak induló kor utolsó fénylő lelkisége, ki megőrzi a keresztény lelkiség fenségét, az evangéliumi értékek tiszta elveit s antik mesterei gondolkodási formáit s összegyűjtött kincseit hagyja örökül. Noha nem lett újtató, mégis hozzá járnak tanulni és meríteni a századok. Így ő a reformátor spiritus. A szellemiség önkifejtésének, a kultúrának hajnalhasadásában az ő lelke világít, kezd formába ömleni és ötvöződni, hogy ideáljai : az ember istenfiúsága s az emberekben aktualizálódásra váró civitas dei visszatükröződjének az igaz, jó és szép világát felölelő szellemiség kultúrájában.”

A könyv a maga tudományos jellege mellett is gyakorló lelkészek és mindazok számára, akik evan-

geliumi munkával foglalkoznak, szintén elsőrendű érték lehet, mert a legszebb és legmélyebb Augustinus idézetekkel van tele, melyek megannyi prédikációi téma anyagául szolgálhatnak és Pál apostol meg Kálvin lelkeségének mélyebb megértéséhez segítenek hozzá. Szerző könyvét azoknak ajánlja, akikben Augustinus szerető és szolgáló lelke él. Tekintve, hogy a munka erre a lelkeségre világít rá, kívánatos volna, hogy különösen egyházi körök s igazi vallásos lelkek érdeklődjenek iránta elsőrenden. A könyv megrendelhető szerzőnél, Gyulán, református esperesi hivatalban, a könyv ára: 3:50 P.

Dr. Harsányi Margit, gimn. tanár.

Hírek az egyházmegyékből

BÉKÉSBÁNÁTI EGYHÁZMEGYE.

A békésbánati református egyházmegyében Makón március 17-én, Hódmezővásárhelyen pedig április 4-én tartotta a KIE téli évszázó ünnepségét, melyen mindkét helyen Harsányi Pál esperes mondott ünnepi beszédet.

A gyulai református egyházban március 21-től 25-ig az Árva Bethlen Kata református Leányegyesület tartott a nők részére konferenciát, melyeken Nagy Sándor vall. tan. lelkész, a gyülekezeti diakonissza: József Dezsőné, Harsányi Pálné tartottak mélyenjáró vallásostárgyú előadásokat.

Az Országos Presbiteri Szövetség kerületi presbiteri konferenciája Gyulán április 3-án volt, mely alkalommal Istennek ígéjét hirdette Dr. Hetessy Kálmán kecskeméti lelkész, előadást tartott Görömbey Péter nagykallói lelkész. Résztvettek ezen a gyulai, békési, dobozi, mezőberényi, gyulavári-i, gyomai, békéscsabai presbiterek 180-an. A hódmezővásárhelyi kerületi presbiteri konferencia Hódmezővásárhelyen volt április 4-én, hol is Istennek ígéjét hirdették Harsányi Pál esperes, Görömbey Péter nagykallói lelkész. A konferencián előadást tartottak: Dr. Hetessy Kálmán és Görömbey Péter. Ezen résztvettek a hódmezővásárhelyi, szentesi, makói, szegedi, magyarcsanádi, békéssámsóni presbiterek 160-an.

A nagymajláthi gyülekezet kicsinyei ismét jelentkeznek, hitőket eselekedettel bizonyították meg. A Leánykör serdülő csoportjának tagjai a lelkészne vezetésével 130 tojásból csináltak levestésztát az ORSz árváinak s 12 kg. lisztet küldtek húsvétra, hogy hitünk árva kis cselédei szeretettel gondoljanak majláthi testvéreikre, akik közül bizony egyik-másik még elég gyakorlatlan a tészta csinálásban, de vezette gyenge kis kezét a segítő szeretet.

HEVESNAGYKUNSÁGI EGYHÁZMEGYE.

Esperesbeiktató egyházmegyei közgyűlés. Április 9-én impozáns keretek között tartotta a hevesnagykunsági egyházmegye tavaszi közgyűlését Szolnokon, melyen új esperesét: Gaál István törökszentmiklósi lelkipásztort iktatta be tisztségébe.

Az esperesi beiktatáson megjelent Maklár Károly püspök is, akit az állomáson az egyházmegyei Elnöksége s Dr. Lévai Gyula, Szolnok város polgármestere fogadtak és a város díszhintőin vonultak a vármegyeházára, ahol Alexander Imre alispán fogadta a vármegyei tisztikarnak az élén. Maklár Károly püspök ezután Roffi Borbély György főispán lakosztályába vonult kíséretével együtt.

Az ünnepi közgyűlésre belépő püspököt melegen és lelkesen ünnepelte a zsúfolásig megtelt vármegyei díszteremben összegyűlt több, mint fél-ezer főnyi közönség.

Az esperesi beiktatáson megjelentek Dr. Kállay Kálmán egyetemi tanár, kollégiumi és lelkészképző-intézeti igazgató, Dr. Veres István tanügyi főtanácsos, tanítóképzőintézeti igazgató, Dr. Vasady Béla egyetemi tanár, Roffi Borbély György főispán és Alexander Imre alispán vezetése alatt a vármegye teljes tisztikara, Kiss Zsigmond abonyi lelkipásztor, a kecskeméti egyházmegye esperese, Dr. Nánássy Andor v. országgyűlési képviselő, a középszabolcsi egyházmegye gondnoka, Futó András püspöki titkár, Egerházy Lajos ORJÓ igazgató, Mogán Ákos ORJÓ főtitkár, Brandt Vilmos, Lossonczy István, báró Urbán Gáspár, Dr. Mezey Lajos országgyűlési képviselő, Lipich István ny. főispán, Jurenák Lajos gazdasági főtanácsos, Mészáros Lajos kormány-gazdasági főtanácsos, Dr. Györffy Kálmán türkevei, Dr. Gaál főtanácsos, Dr. Györffy Kálmán türkevei, Dr. Gaál János kisújszállási, Dr. Sántha Miklós karcagi, s Dr. Spett Ernő mezőtúri polgármesterek, Dr. Osváth Pál pénzügyigazgató, a vármegye notabilitásai igen nagy számban, az egyházmegyei közgyűlés alkotó tagjai: lelkipásztorai s presbiteriumainak kiküldöttei, valamint Törökszentmiklós társadalmának több, mint 150 főnyi küldöttsége.

Az ünnepi közgyűlést a XC. zsoltár eléneklése s Medgyasszay Gyula h.-esperes szívből fakadt imája után Dr. Kuszka István ny. főispán, felsőházi tag, egyházmegyei gondnok nyitotta meg, köszöntvén az egyházmegyei közgyűlésen megjelent egyházi és világi rendezet, köztük meleg szavakkal Maklár Károly püspököt, mint az egyházmegyei közgyűlés régi tagját, valamint bejelentette, hogy báró Vay László államtitkár, egyházkerületi főgondnok, továbbá Dr. Némethy Károly v. b. t. t., ny. államtitkár s vitéz nagybányai Horthy István ny. lovassági tábornok, tiszteletbeli e. m. gondnokok akadályoztatásuk miatt kimentették magukat.

A közgyűlés hűséges ragaszkodását, tisztelő szeretetét fejezte ki ezután Magyarország kormányzója: vitéz nagybányai Horthy Miklós iránt, aki az egyházmegyének is kötelekébe tartozik és hódoló távirattal üdvözölte.

Dr. Kuszka István bejelentette, hogy Török Imre tb. esperes lemondásával megüresedett esperesi méltóságra az egyházközségek impozáns megnyilatkozása folytán Gaál István törökszentmiklósi lelkipásztor, egyházmegyei lelkészi főjegyző választatott meg. Az elnöki bejelentést nagy örömmel fogadta az egyházmegyei közgyűlés és a megjelent illusztris közönség. Dr. Rác Albert egyházmegyei és egyházkerületi tanácsbíró vezetésével küldöttség hívta meg a közgyűlés színe elé az új esperest az eskü letételére.

Gaál István esperest Vargha Zoltán lelkészi jegyző által olvasott eskü letétele után Dr. Kuszka

István gondnok köszöntötte igen meleg szavakkal, méltatta eddigi munkásságának érdemeit, melyek az egyházmegye esperesévé emelték, kiemelte az új esperes rátermettségét, egyéni kiválóságait s szeretettel biztosította támogatását, mint elnöktárs.

Gaal István esperes nagy hatást kiváltó székfoglaló beszédet mondott, melyben programjának első pontjául a szolgálatot jelölte meg. Szolgálni kívánja az egyházközség javait, az Anyaszentegyház érdekeit, mindenek felett pedig az Örökkévaló szolgálatát. Hitet tett magyarsága mellett, mely mindenkor a nemzeti alapokon fog nyugodni! Az ösök puritán vallásosságát, öntudatos egyházhűségét állította a jelen vezetői elé. Kérte a lelkipásztorokat a szolgálat komoly betöltésére, a tanárokat és tanítókat a vallásosság s hazafiság szent tüzének ápolására, presbitereket a tisztség komoly betöltésére, a gyülekezeti tagokat az együttműködésre, az egyház iránti hűségre hívta fel. A fekezetei békességet hangsúlyozta, mely egyetlen biztos eszköz a hitelenség új fellángolása ellen.

A nagy ovációval fogadott esperesi székfoglaló után Maklár Károly püspök köszöntötte az új esperest igen meleg szavakkal, rámutatván érdemes multjára, majd magastónusú, remek beszédben összefogásra hívta fel az egyházakat a krisztusi egyházat fenyegető veszedelem ellen és szociális program megvalósítására.

Roffi Borbély György főispán, egyházi tanácsbíró, az egyházmegye világi rendi nevében üdvözölte az új esperest, kinek eddigi értékes munkássága biztosíték a jövőre s az egyházmegye érdekében kifejtendő munkájához az egyházmegye világi rendi odaadó támogatását ajánlotta fel.

Török Vince karcagi lelkipásztor, egyházmegyei és egyházkerületi tanácsbíró az egyházmegye lelkipásztorai szívből fakadó köszöntését juttatta kifejezésre, hűséges és feltétlen bizalmukról biztosította új egyházi vezetőjüket: Gaál István esperest.

Alexander Imre alispán a vármegye közönségének nevében köszöntötte Gaál István esperest, mint aki a közéletben már eddig is igen aktív szerepet vitt és szolgálta a köz javát.

Kiss Zsigmond, a kecskeméti egyházmegye esperese a szomszéd egyházmegye üdvözlését és áldáskívánását tolmácsolta s új esperest meleg szavakkal köszöntötte.

Az egyházmegye tanítósa részéről Bodor Lajos kisújszállási igazgató, egyházmegyei tanítóegyesület elnöke köszöntötte Gaál István esperest, aki a multban is mindenkor melegszívű támasza és megbecsülője volt a tanítósnak s kérte, hogy új tisztességében is legyen gondja a kultúra szerény munkásaira.

Szabó Gyula tiszaföldvári kántor, a Református Énekvezérek Egyesülete nevében tisztelettel és bizalommal köszöntötte az új esperest.

Gaal István esperes az üdvözlésekre, a bizalom, megnyilvánulások mindegyikére külön-külön válaszolt, fordulatos és frappans szavakkal megköszönve az őt s rajta keresztül az egyházmegyét kitüntetett ünneplést.

Az egyházmegyei közgyűlést a beiktatási rész végeztével az Elnökség felfüggesztette és Roffi Borbély György főispán tiszórait adott Maklár

Károly püspök, az egyházmegyei Elnökség és a vendégek tiszteletére.

Majd ismét megnyitották a közgyűlést, melyen Breznay Mihály kunhegyesi főszolgabíró, egyházmegyei világi jegyző tett esküt, majd a Dankó Sándor tiszafüredi lelkipásztor lemondásával megüresedett belmissziói előadói tisztre Komlóssy Gábor mezőtúri lelkipásztorot választották meg.

Medgyasszay Gyula kunmadarasi és Nagy István kisújszállási lelkipásztorokat, akik 1937 május 1-én vonulnak nyugalmába, búcsúztatta el az egyházmegyei közgyűlés. Majd melegen köszöntötték Dr. Rác Albert kir. közjegyző, egyházmegyei tanácsbíró, egyházkerületi tanácsbíróvá történt választása alkalmából, Vadai Ferenc ny. kisújszállási gimn. igazgató, e. m. tanácsbíró tanügyi főtanácsosi címmel való kitüntetésekor.

Délben 1 órakor a Tisza-szállóban 250 személyes bankett volt.

Az ünnepi banketten az első pohárköszöntőt Maklár Károly püspök mondotta a Legelső Magyar Emberre: vitéz nagybányai Horthy Miklós, Magyarország Kormányzójára. A remek, költői tónusú pohárköszöntőt a megjelentek ünnepi csendben, állva hallgatták végig.

Majd Dr. Rác Albert e. m. tanácsbíró Maklár Károly püspököt, akit 3 évtized emléke fűz ehhez az egyházmegyéhez, köszöntötte. Lossonczy István országgyűlési képviselő az új esperest: Gaál István elítelte, Marjay Károly tanácsbíró Dr. Kuszka István e. m. gondnokra, Tóth János tanácsbíró Roffi Borbély György főispánra és Alexander Imre alispánra, Tóth Lajos tanácsbíró Kiss Zsigmond esperesre, Szombathy István karcagi lelkipásztor pedig a vendégekre ürtette poharát.

Báró Urbán Gáspár képviselő a törökszentmiklósi róm. kath. egyházközség részéről, mint annak díszelnöke köszöntötte Gaál esperest, aki mindig a felekezeti béke munkása volt. Brandt Vilmos képviselő, a törökszentmiklósi választókerület, Gulyás Mátyás gazd. tanácsos Törökszentmiklós közönsége, társadalma részéről üdvözölték az új esperest. Horváth Sándor tanácsbíró pedig a törökszentmiklósi közönséget köszöntötte, amelyik ilyen imponáns számban jelent meg szeretett lelkipásztorának ünnepélyes beiktatásán.

Kiss Zsigmond esperes melegen köszöntötte meg az üdvözlést és az új esperes hitvestársát elítelte szellemes pohárköszöntőjében. A felszólalásokat Gaál esperes fejezte be, aki a hozzáintézett köszöntésekre válaszolt.

A bankett után tovább folytatták a közgyűlést, melyen az egyházmegye egyházközségei nagyszámú ügyeit tárgyalták le.

Az esperesi beiktatás és ünnepi közgyűlés méltó keretek között ment végbe. **Csávás.**

A mezőtúri református egyház kebelében működő leányegyesület és KIE március 7-én d. u. 3 órakor a Kálvin-iskola közgyűlési termében a szokásos havi kedves összejövetelét e hónapban is megtartotta, ezúttal kávé keretében. A XC. zoltár elnéklése és Tömöry Ödön segédlelkész imája vezette be az összejövetelt. Utána jöttek a délutánt kedvessé tevő számok: Takács Luló leányegyesületi tag szavalata, Baja Mihály: Tekintetek a Golgotára és

FELSŐSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Jelképes Bál Gyulaházán. A nők bibliaköre buzgó megfontolás után rendezte meg első jelképes bálját. Boldog és áldott vigasság az, ahol megszűnik minden társadalmi különbség. Boldog és szent társaság, ahol örömmel áldozik a lélek és lesz lemondóvá a test. Ötvenfilléres és egypengős jegyek mellett begyűlt 164 pengő, amit a rendező bibliakör úrasztali és szószékterítő beszerzésére ajánlott fel. — „Vigasság az igaznak igazat cselekedni.“ Péld. 21 : 15.

KÖÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Az „Apagy Református Ifjúsági Egyesület“ 1937 március 28-án, ünnep első napján este a „Kultúrház“ helyiségeiben műsoros teaestélyt rendezett a következő műsorral: 1. Karének. Előadta a református ifjúsági vegyeskar: Belenczéréssy József igazgatótanító vezetésével. 2. Megnyitó. Tartotta: Birtha József református lelkipásztor. 3. Szavaltat: Csengey Gusztávtól. Előadta: Kiss Kató. 4. Vasárnap-i kereset... Írta: Knábel Vilmos. Egyfelvonásos jelenet. Előadták: Illés Zsófia, Nagy Ilona, Poór István, Tóth László, Vitális László, Vitális József. 5. Monológ. Előadta: Nagy Ilona. 6. Ünnepi gondolatok. Előadta: Fóris Mária diakonissza-testvér. 7. Szavaltat. Előadta: Belenczéréssy Babi. 8. Az örvény szelén. Írta: Borbulya Endre. Színmű két felvonásban. Előadták: Balázs Imre, Bíró Sándor, Illés József, Kiss Béla, Kiss Gábor, Kiss Gy. Sándor, Kodácsi Pál, Kodácsi János, Nagy Ferenc, Poór István, Szilágy Bertalan, Széles József, Tóth László. 9. Szavaltat. Jakab Ódöntől. Előadta: Fecske Erzsébet. 10. Monológ. Előadta: Kiss Boriska. 11. Karének. Vezette: Belenczéréssy József igazgatótanító. Az egyes darabokat Kovács Jenő segédlelkész tanította be.

NAGYSZALONTAI EGYHÁZMEGYE.

A biharzsadányi református dalárda jólsikerült gazdag tartalmú műsoros egyházzenei hangversenyt rendezett április 4-én az alábbi műsorszámokkal. Gyülekezeti ének után Bach: Praeludiumát orgonán ügyesen előadta Oláh József helybeli kántor. Imádkozott: vitéz Téglás Ferenc egyházmegyei főjegyző. „Im ma az egész égbolt“, meleg átérzéssel énekelte: Szilágyi Gergely dalárda-tag. Egyházi beszédet tartott megrázó erővel — mindenki szeméből könnyeket ejtetve — a mai világ arculatáról, amely Krisztus nélkül a megsemmisülésbe rohan: Percz István, a csonka-nagyszalontai egyházmegye esperese. Hogyan énekeltek zsoltárainkat a XVII. században? orgonakiséret mellett bemutatta: az V—VI. vegyesosztály. Érdekes és megkapó volt a régi idők ritmikus éneklési modorát hallani, amely gyorsabb ütemű volt, mint a mai zsoltárok. „Kik a boldogok“ címmel előadást tartott Fejszés Endre biharugrai református lelkész. Egész előadásában végig lekötötte a gyülekezet figyelmét, amikor a boldogság után epekedő embervilágot rajzolta le művészi módon. Koudela: Babylonnak vizei mellett: énekelte a dalárda szinte tökéletes módon. Mester a bőszi vihar, énekelte igen szépen előadva: Keresztessy Éva helyettes tanítónő. Staccató és Bach, Toccata

orgonán előadta: Nagy Lajosné, református lelkészné művészi rutinnal. Nem, nem soha, énekelte a református dalárda remek betanulással. Adagió, orgonán előadta: Oláh József kitűnő precizitással. Himmusz: énekelte a református dalárda tökéletes átérzéssel. Bezáró imádságot mondott: Nagy Lajos helybeli lelkész. Majd a gyülekezet éneke után véget ért a felejthetetlenül szép egyházzenei hangverseny. A gyülekezet teljesen zsúfolásig megtöltötte a templomot s a református dalárda harmóniumalap javára kített perselyekbe is nagyon szépen adakoztak.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

Meghalt Tóth Sándor, a szatmári református egyházmegye esperese.

A fellámadás örömnépe után szomorú hír szállt végig csonka Szatmár megyén: meghalt Tóth Sándor! Kétkedéssel vegyes megdöbbenés fogadta e hírt, hiszen legtöbb ember azt sem tudta, hogy beteg, hogy hirtelen kellett kórházba szállítani, ahol hiábavaló volt már az operáció, márc. 30-án reggel kínzó fájdalmak között kiszenvedett.

53 éves korában befejezte földi pályáját, abbahagyta a munkát ez a szikár, de szívós testű, eleven temperamentumú, lobogó lelkű, szerető szívű ember, aki mint megtestesült aktivitás úgy belenőtt vármegegyénk nemcsak református egyházi, hanem polgári közéletébe is, hogy váratlan távozásával igen-igen nagy űrt hagyott maga után.

Talpraesett gondolkozása, mindig derült kedélye, kétségbevonhatatlan jószándéka, kimagaslóan gazdag szónoki talentuma nagy népszerűséget biztosítottak számára lent és fent egyaránt.

Ha mint közéleti férfiút mérjük meg azzal a mértékkel, hogy mennyit dolgozott, magunk fölött látjuk.

Ha mint lelkipásztort nézzük abból a szempontból, milyen viszonyban volt a gondjaira bízott nyájjal, elismeréssel kell megállapítanunk pásztori hűségét, éber vigyázását.

Valósággal összeforrt a nábrádi gyülekezettel, amelyet 17 éven át pásztorolt. Előbbi egyháza Túrístvándi, mindig büszkén és nagy szeretettel emlegette, míg legutóbb Tyukod igen hamar szívébe fogadta.

Mélységesen közvetlen tudott lenni és együttérezni egészen mindenkiel egészen az áldozatkész megsegítésig.

A szívével nézte és élte ezt a földi életet, ami aztán bizonyos hiányt és egyoldalúságot jelentett nála, amint azt legjobb barátja is megállapította a koporsója feletti gyászbeszédében.

Képességei, tevékenysége biztos lépésekkel viték a vezérség felé s most, amikor úgy az egyházmegye élén, mint a népes tyukodi egyházban, tehát megfelelően tágas munkamezőn égő vággyal, teljes erővel dolgozott és dolgoztatott, hirtelen kilobbant a világitó élet lángja, lehanyatlott a munkás kéz, árván maradt az íróasztal, a tyukodi parókia, az esperesi szék, de legárvábbban a féltve féltett, hön szeretett kis család.

Temetése megindítóan nagy részvét mellett április 1-én ment végbe. Holttestét gyülekezete kívánságára Mátészalkáról előbb Tyukodra vitték. Itt Varga Ferenc porcsalmi lelkész imádsága után

Tóth Ferenc kispaládi lelkész gyújtotta meg az Ige szövetnekét, amelynek fényénél hiven jellemezte az ékeesen szólás drága adományával megáldott esperest és megmutatta a vigasztalás forrását a kesergők számára.

Dr. Gaál Endre egyházmegyei gondnok az egyházmegye nevében megrendült lélekkel búcsúzott el elnöktársától és meghitt barátjától.

A tyukodi gyülekezet fájdalmas búcsújának tolmácsa Balogh Oszkár segédlelkész volt.

Majd a tyukodi, csengeri énekkar és a beláthatatlan nagyszámú gyülekezet gyászéneke után elindult a temetési menet a koporsó után 35 kocsi-val, hogy a megboldogultat végakarata szerint a nábrádi temetőben fiai mellé hantolják el.

Az útbaeső falvak: Porcsalma, Ökörítő, Győrtelek, Tunyog, Matoles, Fehérgyarmat népe, apraja, nagya sorfalat állva kegyelettel búcsúzott el a jól ismert és szeretett esperestől.

Nábrád minden háza gyászlobogóval, minden lakosa kisírt szemmel fogadta volt lelkipásztorát. A sok örömnép után, amelyet Tóth Sándor kedvelt nábrádi híveivel együtt az utóbbi időben átélt, felejthetetlenül szomorú napja volt Nábrádnak.

A templom előtt letett koporsó felett Szarka Boldizsár panyolai lelkész beszélt, majd a temetőben Kocsis János szamoskéri lelkész végezte a szertartást. A Lelkészegyesület, a munkatársak utolsó üdvözlését Török József kömörői lelkész fejezte ki, a tūristvándi egyház részéről Hadházy Pál lelkész mondott Isten hozzádot. Somogyi Zsigmond nábrádi főjegyző könnyek között elmondott búcsúszavai után sírba tették Tóth Sándort és elhantolták fiai mellé.

A nábrádi temető nem látott még egyszerre ennyi gyászoló embert, nem hallott ennyi szívig ható gyászéneket. A nábrádi, fehérgyarmati, szamoskéri dalárda egymásután énekelt altatódalul a szeretett esperesnek, aki az éneklést és éneklőket annyira kedvelte.

Lehetetlen volna elsorolni, kik vettek részt a temetésen, ott volt mindenki, aki eljöhett, aki ismerte, aki szerette Tóth Sándor esperest.

A korán derékba tört pálya megrendített, a sok sírás elbúsított, csak a hit vigasztalt, akár élünk, akár halunk, mindenkor az Úr vagyunk!

A szatmári egyházmegye kebelébe tartozó: csengeri belmissziói kör folyó év március hó 30-án rendezte meg, a szamosújlaki presbitérium meghívására, első presbiteri értekezletét Szamosújlakon. A kellemetlen, sáros utak dacára, mintegy 86 presbiter gyűlt össze a szamosújlaki templomban, hol Bakó Péter köri elnök, szamosújlaki lelkipásztor emelte a szíveket Isten trónja elé s hirdette az Igét meggyőző erővel, a jelenvoltak lelki épülésére Máté IV. 18—22. alapján. Az elnöki megnyitón kívül, véghetetlen tanulságos, követésre méltó példa, az egyszerű foglalkozású, hithű presbiterek előadásai igenis, ezek az értekezletek szükségesek, igen fontosak. Be kell kapcsolnunk egyházépítő munkánkba ezeket az egyszerű embereket is, mert lelkeseink, mert odaadással most már jobban átérzik tisztességük nagy fontosságát. Ő rajtuk keresztül építhetjük az Istennek országát!

Az elnöki megnyitó után, értekezlet megválasztotta világi elnökét: Madarassy Árpád szamos-

angyalosi főgondnok személyében, ki megtartotta székfoglaló beszédét. Sárközy István hermánszegi lelkipásztor, Csáky Sándor csengerújfalui gondnok, Simon József csengeri presbiter nívós értekezése, Nemes Imre szamosangyalosi lelkipásztor indítványa, Sipos Károly e. m. belmissziói előadó felvilágosító lelkesítése, Madarassy Árpád társelnök befejező szavai után értekezletünk véget ért s áldásos nyomokat hagyott lelkünkben!

Értekezlet után megkoszorúztuk a háborúban hősi halált halt szamosújlaki hősök emléktábláját.

Ezután a szamosújlaki egyház magyaros szerepével, hőseség ebédrel látta szívesen a megjelenteket. Itt nem hallgathatjuk el elnökünk: Bakó Péter és kedves felesége lelkes fáradozását, amely ezt a szép ünnepélyt létrehozta s amely bennünket, kiemelve a hétköznapiakból, ilyen szép, lelkiekben áldásos ünnepségre gyűjtött össze.

Ebéd után a helybeli ifjúsági és Leánykör műsoros előadást rendezett a templom ablakai megújítása javára.

A jó Isten áldó, megsegítő kegyelme legyen azokon, kik az értekezlet létrehozásán fáradoztak! Legyen segítő kegyelem azon, hogy ezek az értekezletek legyenek alapjai és fejlesztői az öntudatos magyar presbiter kialakulásának. *Nótárius.*

A csengeri református Keresztény Ifjúsági Egyesület virágvasárnap délután 6 órakor műsoros templomi ünnepélyt rendezett, amelyen az igehirdetést Sipos Károly belmissziói előadó végezte. Közreműködtek: Pótor Elemér csengeri lelkész, Orosz Árpád segédlelkész imádsággal, Juhos Lajos, Mezei Sándor szavalattal, Opris Erzsébet szóelőnével, továbbá az ifjúsági énekkar Vigh József igazgató, az ifjúsági szavalókórus Eszenyi Sándor tanító vezetésével. Istentisztelet után az Ifjúsági Egyesület és a Nőegylet vezetősége megbeszélte és elhatározta, hogy a folyó év nyarán Csenger vállalja az egyházmegyei ifjúsági táborozás megrendezését. Újabb jele ez a csengeri református egyház életterejének.

Presbiteri értekezlet Fehérgyarmaton. A szatmári református egyházmegye 4. számú belmissziói körének presbiterait március 18-án értekezletre hívta össze Török József kömörői lelkész, köri elnök. A Fehérgyarmat környéki 10 egyházból 116 presbiter jött össze és hallgatta Sipos Károly belmissziói előadó bevezető igehirdetését. Majd a köri elnök ismertette gazdag megnyitó beszédben a presbitérium közötti kapcsolat kiépítésének, az Országos Presbiteri Szövetség megalakulásának a fontosságát és szükségességét. Fodor Jenő fehérgyarmati presbiter vonzó előadásban a presbiteri tisztség gyökereire, bibliai eredetére világított rá. Szentírásbeli idézetekkel igazolta, hogy a mai református presbiter öse az apostolok segítő-társa, az első keresztyén gyülekezetek őrállója volt. Dr. Kovács Lajos fehérgyarmati presbiter a presbiteri tisztség történeti fejlődésének útján vezette végig a hallgatóságot. Előadásának a vége, mint a hívő presbiter bizonyosságtétele hangzott és mély hatást tett mindenkire. Luby Géza nagyari főgondnok-presbiter a ma presbiteréről lendületesen, őszinte átérzéssel beszélt. Szónoki erővel, mesteri módon vetítette az értekezlet elé annak az eszményi egyházközösségnek a képét, amelyben a hivatásuk szerint élő presbiterek valóban

munkatársai a lelkipásztornak, felelősséget érő vezetői a rájuk bízott nyájnak. Termékeny megbeszélés követte az előadásokat, majd nagy lelkesedéssel Luby Gézát világi elnökévé választotta meg az értekezők a 4. számú belmissziói körnek, Török József lelkészi elnök mellé. A vasárnap megszentelésének szükségéről, majd a halottvirrasztások káros és veszedelmes kinövéséről határozati javaslatot fogadott el az értekezők azzal, hogy azokat hasonló állásfoglalás végett a többi belmissziói körökhöz, valamint az egyházmegyei presbiteri szövetséghez felterjeszti. A barátságos hangulatú közebéden Török József az egyházak világi munkáit köszöntötte. Sipos Károly az elnökséget élte, Luby Géza pedig megértésre, együttműködésre buzdított.

A matolési református Keresztvén Ifjúsági Egyesület és Leányegyesület viszonzni akarván a cégénydányádiak látogatását április 4-én Cégénydányádon jólsikerült műsoros-estét rendezett.

Már délután félháromkor megérkeztek a matolcsiak Gálosi Kálmán igazgató és Kovács József tanító vezetése alatt, résztvettek az ifjúság számára tartott alkalmi istentiszteleten, majd barátkozásra használták fel az időt.

A cégénydányádi Leányegyesület tagjai szerény, de izletes vacsorát készítettek 40 személyre. A vidám hangulatban elfogyasztott vacsora után megkezdődött az előadás. Kicsinynek bizonyult a nagy iskola, még az ablakon át is nézték a matolcsiak ügyes, jól begyakorolt játékát, hallgatták a szép szavaltakat és még szebb énekszámokat. A vasárnap délután című komoly, nevelő irányú KIE-darabon kívül humoros, de tiszta, mulattató darabok kerültek előadásra.

Anyagilag is jelentős volt ez az előadás, amellyel kellemes szórakozásra, ismerkedésre, kedves emlékek szerzésére nyújtott alkalmat. Ajánljuk másoknak is.

Szamosújlak örömnappja. Nincs benne semmi túlzás, valóban ott ragyogott az öröm tavaszi napfénynél erőteljesebben a számra nézve kicsiny, de a jóbizonyosságokban annál gazdagabb szamosújlaki református egyház minden egyes tagjának az arcán, hogy megnyithatta szívét és kapuját a csengervidéki mintegy 100 presbiter vendégül látására. Olyan példaadó módon cselekedte ezt ez az 500 lelkes egyház, amelyből okulhatna sok nagy egyházközösség.

Egyházi és nemzeti életünk hajszálgökeireit jelentő kicsiny falusi eklézsiák presbiteri, lassú mozgású, komoly tekintetű emberek jöttek össze március hó 30-án, hogy a közös elhivatás és szolgálat terhének hordozásában megerősödjének.

A napi munka kedvező alaphangulatát előkészítő megnyitó istentiszteletet Bakó Péter helybeli lelkész, a csengeri belmissziói kör elnöke tartotta. Ő nyitotta meg elnöki üdvözlő beszéddel az értekezőket, fogadván a vendéglátó egyház köszöntését id. Szabó József gondnok és Kányó István leventeoktató tolmácsolásában.

Megható volt az a lelkesedés, amellyel Vigh József csengeri igazgatótanító indítványára a vármegye egyik legnépszerűbb földbirtokos családjának értékes tagját, Madarassy Árpád szamosangyalosi főgondnokot, a csengeri belmissziói kör állandó világi elnökévé választotta az értekezők.

A megválasztott elnök meleg szavakkal köszönte

meg a bizalmat és megtartotta értekezését közvetlen stílusban arról, milyen serkentő hatásokat szült a világháború a magyar református presbiterre?

A presbiteri tisztség történeti kialakulásáról Sárközy István hermánszegi lelkész tartott gondos tanulmányozásra valló előadást.

„Az öntudatos presbiter” címen Csáky Sándor csengerújfalui gondnok olvasta fel papírra vetett gondolatait, bebizonyítván nagy tetszésnyilvánítások közepette, hogy ő nemcsak öntudatos presbiter, de őstehetség is, akinek eredeti, értékes meglátásai vannak.

A vasárnap megszentelésének fontos kérdését Simon József csengeri presbiter hozta az értekezők elé sok hozzászólást kiváltó, tartalmas előadásban.

Nemes Imre szamosangyalosi lelkész indítványát, mely szerint évenként más-más egyházban lesz a presbiteri értekezők, mindenki örömmel fogadta.

Sipos Károly egyházmegyei belmissziói előadó az április hó 11-én tartandó egyházmegyei presbiteri értekezőkre, valamint az Országos Presbiteri Szövetség hivatalos lapjának, a Magyar Presbiternek a támogatására hívta fel a figyelmet.

A sok áldást jelentő tanácskozásokat Pótor Elemér csengeri lelkész imája zárta be. Majd a világháború hőseinek áldozott az értekezők. A templom falába illesztett emléktáblát Simon József csengeri presbiter és id. Szabó József szamosújlaki gondnok koszorúzta meg.

Az egyház asszonyai és leányai által összeadott és elkészített izletes és bőséges közebéden pohárköszöntőt mondtak: Pótor Elemér, Bakó Péter, Madarassy Árpád, Baka Béla.

Délután az Ifjúsági Egyesület és Leányegyesület előadást rendezett a templomablakok megújítási költségének fedezetére.

Ez a gazdag műsor, amelynek egyikét-másikát a helybeli lelkész és tanító írták, valamint a kellemesen és hasznosan eltöltött napnak a megrendezése azt bizonyítja, hogy áldott talaj a mi falusi népünk lelke, amelyből önfeláldozó vezetők, hozzáértő kezek sok értéket tudnak felszínre hozni.

A hála és köszönet Isten után Bakó Péter lelkész, Bakó Péterné nagytiszteletű Asszonyt és Erdélyi Béla tanítót illesse! (—)

G Y Á S Z R O V A T

TÓTH SÁNDOR esperes
1884—1937.

Mily szép az emberi élet, különösen midőn a mindennapiság parányi kódéből kiemelkedik s magát valami nagy, szent és ezeket érdeklő cél után intézi. Egy ilyen emberi élettel ismét kevesebb van. Mint valami hirtelen támadt vihar, úgy jött a lesújtó hír március 30-án, hogy Tóth Sándor esperes meghalt. Nem akartuk hinni s ezért a váratlan és megdöbbentő fájdalom után, mely a tyukodiak lelkipásztorának halála felett átjárta keblünket, a fájdalom könnyein túl, előttem áll még mindig nem a holt,

hanem az élő esperes. Része volt a nagy emberek kiérdemelt dicsőségében. Vezér volt, akit a tyukodiak csak a múlt év november 8-án iktattak be ottani lelkipásztori állásába, nagy reményeket fűzve működése elé. Élete, melynek minden perce a komoly és fáradhatatlan igyekezet és kötelességérzet s a közügy munkálásában telt el, oly korán és véletlenül aludt ki. Nem csoda, ha a gyülekezet, mely munkás, áldozatkész lelkipásztorában a szebb és boldogabb jövődjének oszlopát látta, könnyektől fátyolozott szemét az égre emeli; s így a hitében megrendült gyülekezet bús sejtelmekkel vitetik egy bizonytalan jövő szirtjei felé.

1884 augusztus 26-án született Kisarban. Iskolai tanulmányait Sárospatakon végezte. Rendes lelkész 1911-ben lett Türistvándiban, innen ment 1919-ben Nábrádra s a múlt év novemberében pedig Tyukodra.

Azon férfiak közé tartozott, kik a maguk elé tűzött nemes célok felé törhetetlen eréllyel, fáradhatatlan buzgalommal haladnak és éppen azért céljukat rendszerint el is érik.

Alig két éve, hogy az esperesi székbe emeltük és már elköltözött s feledhetetlen emléket hagyva maga után. Aki csak egyszer is érintkezett vele, sohasem feledheti el azt a végtelen jóságot, mely szeliden néző szeméből, lelkének igaz tükréből, kisugárzott. Ezen lelki jóságának melegét éreztük, akik visszaemlékezünk rá. Homlokunkról nem egyszer oszlatta el a gondok sötét felhőit. Ahol ő megjelent, ott leomlottak a válaszfalak és az ő derűs világnézete, modorának kedves közvetlensége mindenkit áthatott, magával ragadt. Alapelve a szeretet volt és a leghonyolultabb fegyelmi ügyekben is igen sokszor a békés kibontakozás útját találta meg. Nála a büntetés sohasem volt cél, hanem minden büntetés, amit kimért, az akaraterő megizmosodása, a jellem helyes irányba való terelése, általában a javításnak egy módja volt, melyet csak akkor alkalmazott, mikor már a rábeszélésnek szelid eszköze elégtelennek bizonyult. Szeretete pedig felülemelte minden olyan kicsinyeskedésen, mely a s-okban csak ridegséget keres és talál. Szívének melegét nem vonta meg attól a nagy családtól, melyet egy egyházmegye alkot az esperes számára az ember szívének örök törvényei szerint. Szervező ereje kiváló volt. A rendelkezésére állott kevés idő alatt is megmutatta ezt.

Egyéniségének két kiváló vonása volt: a szeretet és kötelességtudás. Különösen ez előbbivel alapította meg népszerűségét s ezek elkísérték őt egészen a sírig. Az iránta, a szívekben élő szeretet külsőleg is fényes, nagyszabású ünnepeken, impozáns módon nyilvánult meg, midőn tyukodi lelkészé történt beiktatása alkalmával 25 éves lelkipásztori működését is ünnepelte az egyházmegye. A szeretet ünnepe volt az: szeretet volt a forrása, szeretet hatotta át minden mozzanatát.

Ajkai, melyekről annyiszor hallottuk a művészi szónoklatok remekait, elnémultak. Elköltözött, de feledhetetlen emléket hagyott maga után. Szolgálatra kész volt mindenkivel szemben.

Látjuk őt a pályakörnek dicsőséggel megfutott darabján, melynek bevégzésére még nem régen is annyi jogos reményt ígért. Látjuk az élete legszebb korában még élni akarót, amint a derékban hirtelen kettétörve is szemlét tart.

Tyukodon tartott gyászszertartás után, amelyet

Tóth Ferenc tanácsbíró végzett, holttestét Nábrádra hozták. Ott volt a temetésén Nábrád népe, a vidék nagyszámú közönsége az egyházmegye lelkészeinek élén, hogy az özvegyet, árvákat, testvért s az övéikkel együtt vigasztalja mindenki jelenlétével s igyekezzünk a nagy fájdalmat megosztani. Megható volt látni az agg 85 éves édesapját, akinek mítsem sejtő szívét a hirtelen halál, mint fölkerelkedett villám, lesújtotta.

Nem látjuk már többé a társaságban, amelybe élénk temperamentumával, kedélyének elevenségével mindig jótékony derűt sugárzott.

Eltemettük őt, de amikor az ő nemes alakja megjelenik előttem, amikor reám néz, úgy vélem, hogy ő nem enyészett el, de megtisztult alakban, a földi bilincsekől megszabadulva folytatja nemes munkáját.

Eltemettük őt, de sírján nyíló virágok feltámadásról beszélnek s bár a szó elrepül is, az írás elmosódik, a virág elszárad, de az ő emléke megmarad azoknak a lelkében, akik őt szerették.

Tiszacséce.

Orosz Kálmán,
lelkipásztor.

JUHÁSZ GERGELY

körösnagyharsányi lelkésztestvérünk március 30-án a debreceni Horthy Miklós-kórházban meghalt. 1927 Virágyasárnapján iktatták be körösnagyharsányi lelkészi állásába, mint egyhangúlag meghívott pásztor. 1937 Húsvétján már halálos ágyán feküdt. Tíz évet kapott Istentől s ő ezt a tíz éves hűséges sáfárként kihasználta. Pásztori tisztségében, munkásságában, társadalmi forgolódásában, betegségében, szenvedésében szorgalmas, alázatos, türelmes hívő ember volt. Különösen, mint belmisszionárius tűnt ki s egyházában szép ifjúsági munkát végzett. Az utóbbi években sokszor és súlyosan szenvedett... alázattal és türelemmel. Április 1-én temettük. Körösnagyharsányban gyászszertartás volt, mit Perczel István esperes végzett, aki Juhász Gergely elődje volt Körösnagyharsányban. Prédikációja egyszerű és kristálytisza, éppen ezért megragadó, megdöbbentő és felemelő volt, mint maga a természet. Úgy beszélt „mint akinek hatalma van...”. A koporsót az özvegyen és hozzátartozókon kívül az egész falu és kilenc palástos lelkész állták körül. A gyászszertartás után pedig elszállították Vésztőre, ahol született a mi kedves testvérünk s a tulajdonképpen temetés ott volt. Ezt a szertartást Harsányi Pál esperes és Gönczy Béla vésztői lelkész végezték. Juhász Gergely teste tehát Vésztőn nyugszik, lelke — hisszük — Istennél lakozik, emléke szerteszórva sok baráti, testvéri lélekben él tovább.

Id. Andrassy Kálmán a buji egyházközségnek 52 éven át apostoli buzgalma lelkésze 1931 április 1-én történt nyugalombavonulása óta is szeretettel övezett ny. lelkipásztor, életének 85. évében, f. hó 4-én nemes lelkét visszaadta Teremtő Urának. Porrészeit április 6-án a gyászháznál tartott ima s a buji református templomban történt gyászszertartás után a buji református temetőben helyezték örök nyugalomra. „Az Igének nemcsak ékesszóló prédikátora, de ragyogó tollú írója is volt. Mindig evangéliumot, életbölcsességet prédikált. Krisztusi szociális munkát végzett akkor is, mikor szövetkezeteket alapított és vezetett, akkor is, amikor földet vásárolt.

Egy kincse volt, az Evangélium." (1931. évi esp. jelentés.) Ap. csel. 20, 32—35.

Gavallér János kisvarsányi lelkipásztor életének 77., lelkipásztori működésének 50. évében múlt hó 26-án váratlanul elhunyt. Földi maradványait márc. 30-án a kisvarsányi temetőben helyezték örök nyugalomra.

Emma diakonisszatestvér életének 23. évében, rövid betegség után március hó 31-én Istennek szentelt földi szolgálatát elvégezte. Temetése április 2-án volt Nyiregyházán az Erzsébet-kórház imaházából. Emléküket kegyelettel megőrizzük!

Id. Dr. báró Wlassics Gyula valóságos belső titkos tanácsos, volt m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter, a magyar országgyűlés felsőházának volt elnöke, a M. kir. Közigazgatási Biróság nyug. elnöke, a Királyi Országos Legfelsőbb Fegyelmi Biróság elnöke, stb., a magyar művelődés maradandó értékeit alkotó nagyművelő építője, múlt hó 30-án Budapesten elhunyt. A magyar szellemiség nagyvezéralakját április hó 2-án az Országház kupolacsarnokából kísérték utolsó földi útjára és a Kerepesi temetőben helyezték örök nyugalomra. — Béke poraira. Áldás emlékére.

Mogán Ákos okleveles református lelkész 55 éves korában Budapesten, április 14-én váratlanul elhunyt. Halálával nagy veszteség érte a református egyházat. A megboldogult különösen tevékeny részt vett mint néhai Dr. Baltazár Dezső püspök személyi titkára azokban az egyetemes egyházi ügyekben, amelyekkel Dr. Baltazár Dezső 1916-tól egészen haláláig, vagyis 20 éven keresztül megbízta. Az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat főtákarai minőségében is nagy szociális tevékenységet fejtett ki. A „Kultúra és Szabadság” című folyóirat szerkesztője volt, amelyik mint theologiai és kritikai lap jelent meg. Halálát gyászolja hitvestársa és mindazok, akiket megnyerő modorával barátjaivá tett. Temetése április 16-án lesz Budapesten. A B. F. R. A.

K Ü L Ö N F É L É K

Az Egyetemes Konvent az 1937. évi rendes ülését az eredeti tervtől eltérően nem április 28—29., hanem május 3—4. napjain tartja. A konventi ülések időpontjának megváltoztatását az tette szükségessé, hogy a Magyar Tudományos Akadémia az eredetileg megállapított időnél egy héttel korábban tartja évi ülését.

A Tiszántúli Református Egyházkerület a folyó évben csak egy ízben, ősszel fog közgyűlést tartani, a tavaszi közgyűlés helyett egyházkerületi tanácsülés s ezzel kapcsolatosan bizottsági ülések lesznek a következő beosztás szerint: Egyházkerületi tanügyi bizottság ülése május 10-én délelőtt, egyházkerületi pénzügyi bizottság ülése május 10-én délután, kollégiumi igazgatótanács ülése május 11-én délelőtt, népiskolai tanügyi bizottság ülése május 12-én délelőtt, egyházkerületi tanácsülés május 27-én délelőtt 9 órakor, időszaki bírósági ülés május 28-án délelőtt 9 órakor.

Generális vizitációt tart püspök úr május 30-tól június 12-ig a középszabolcsi egyházmege azon egyházközségeiben, ahova a megboldogult Baltazár püspök úr a múlt év őszén már ellátogatni nem tudott.

Rákóczi kastélyt kapott a Szeretetszövetség. Az Országos Református Szeretetszövetség, amely a nyomor egyház-társadalmi úton való leküzdését tűzte ki céljául s az ország különböző részén már eddig is 25 szeretetintézményt létesített, újabb ajándékozásban részesült. **Danyi József** nyug. református lelkipásztor és neje felajánlotta a Szövetségnek szeretetházi célokra erdőbényei kastélyát 10 hold gyümölcsösrel. A kastélyt az teszi különösen érdekessé, hogy valamikor Rákóczi tulajdona volt és pincéjéből titkos alagút vezetett egészen a sárospataki várig. Az Országos Református Szeretetszövetség a nemes adományt s a kapcsolatos feltételeket elfogadta, az ingatlant még ez év őszén átveszi és Rákóczi egykori kastélyában árvaházat rendez be.

Doktoravatás. A debreceni Tisza István Tudományegyetemen a hittudományok doktorává avatták Horváth Lászlót, Rácz Jenő segédlelkész pedig a bölcsészettudományok doktorává.

Lelkészerkezet lesz április 21-én Hajdúhadházon, amely alkalommal a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság is irodalmi estélyt tart. Megjelennek ez alkalomból többek között Hajdúhadházon: Dr. Ravasz László és Maklár Károly püspökök nejeikkel, továbbá Dr. Tasnádi Nagy András államtitkár, Fáy István főispán és Rásó István alispán. Délelőtt Dr. Szabolcska László budapesti lelkész prédikál a templomban, utána a lelkeszerkezeten aktuális kérdéseket beszélnek meg s Árokható Béla organaművész tart előadást az egyházi zene fejlődéséről és mai állapotáról, este az Irodalmi Társaság műsoros előadása.

A jugoszláviai magyar református egyház 1937 január 1-től kezdődően kötelezővé tette a magyarországi egységes istentiszteleti rendtartás bevezetését. Hasonló eljárásra hívta fel a csehszlovákiai és romániai református egyházkerületeket is.

Rajztanfolyam a Kollégiumban. A debreceni református Kollégium tanítóképzőintézet rajztanára: Gáborjani Szabó Kálmán április és május hónapokban ingyenes rajztanfolyamot tart a debreceni református tantesztület tagjainak. Ennek a rajztanfolyamnak jelentősége főként abban áll, hogy a 10—15 évvel ezelőtt végzett tanítók — akik a régi rajzpedagógiai elvek szerint tanultak rajzolni — megismerkedhetnek a rajztanítás legújabb módszerével, sőt ezen a tanfolyamon jelentkezők megismerhetik a könnyed, folyamatos rajzolást, ami lehetővé teszi számukra a magyarázó és illusztratív rajzok gyakori alkalmazását tanítás közben. A rajztanfolyam 30—40-es létszámmal két csoportban folyik, minden héten kedden és szerdán 1/2—1/7-ig. Ez a nagyszámú jelentkezés is bizonyítja a rajztanfolyam szükségességét. Csak elismeréssel lehetünk G. Szabó Kálmán tanár iránt, aki minden ellenszolgáltatás nélkül vállalkozott a rajztanfolyam vezetésének fáradságos munkájára s ezáltal is összeköttetést teremt a debreceni tanítóképzőintézet és a tanítóság között.

Presbiteri konferencia a solti egyházmegeben. Március 31-én Dunavecseán folyt le a solti egyházmegeben a presbiteri konferencia. Délelőtt a zsúfolásig megtelt templomban istentisztelet volt, amelyen imádkozott Nagy Kálmán karciai lelkész, Igét hirdetett Dr. Csikesz Sándor debreceni egyetemi tanár, az ORPSz alelnöke. Az igehirdetés a *presbiteri tisztség evangéliumi vonásait emelte ki*. Istentisztelet után a református polgári iskola tornatermében folyt le a presbiteri értekezlet több, mint 200 presbiter jelenlétében. Az egyházmege minden egyházközsége képviselve volt. A presbiterok soraiban ott láthattuk dr. Teleki Mihályt és gr. Teleki Sándort, a solti egyházközség főgondnokát is. Éneklés után Kurdi Béla esperes nyitotta meg a gyűlést és üdvözölte az ORPSz részéről megjelent Dr. Csikesz Sándor és Dr. Ince Gábor kiküldöttöket. A járás és község üdvözölő szavaira az esperes válaszolt meleg közvetlenséggel, majd felkérte Dr. Csikesz Sándor egyetemi professzort előadása megtartására, amely *A bibliás presbiter-ről* szólott, mint igazi presbiter legalapvetőbb jellemvonásáról. Előadás után felhívta a figyelmet a székesfehérvári nagy ORPSz gyűlésre, amelyet az egybesereglett presbiterok nagy örömmel fogadtak. Ezután Dr. Ince Gábor tartott érdekes előadást arról, hogy *mint vélekedik a külföld a magyar református egyházról*, vázolta a hibás képeket s reá mutatott azokra az eszközökre, amelyekkel ezek a téves vélekedések eloszlathatók. Hangsúlyozta, hogy ezt leginkább a presbiteri Szövetség teheti, amely szabad szervezet s így mozgé-

konyabb, mint a hivatalos egyházi hatóságok. Papp Béla szalkaszentmártoni lelkész tartott közvetlen előadást a *presbitereknek az egyház anyagi ügyeiben való sáfárkodásáról*. Az előadásokat felszólalások követték. Kár, hogy a vonatok és autók késői beérkezése miatt későn lehetett kezdeni a gyűlést s így sok felszólalás elmaradt. A gyűlést ének és ima zárta be.

Gyűlés után két nagy vendéglőben elosztva volt egyszerű, egyfogásos olcsó, de izletes bankett felköszöntések nélkül.

Délután a templomban vallásos délután volt, amelyen Vargha Tamás kunszentmiklósi lelképásztor *Uram bűneink soksága* címmel tartott előadást, Nagy Kálmán lelkész pedig bibliamagyarazatot tartott; a Leánykőr és KIE egy-egy tagja szavalt.

A presbiterek nagy felbuzdulással tértek haza s az értekezlet a helybeli gyülekezetre is mély hatást gyakorolt komoly méltóságával.

Az egész rendezés Molnár Lajos dunavecsei lelképásztor, Bak Antal polgári iskolai igazgató és a helybeli presbitérium lelkes munkája volt.

A **veszprémi egyházmegye** folyó hó 3-án, hétfőn tartotta presbitéri értekezletét, amelyre az egész egyházmegye területéről mintegy 200 főnyi lelkes presbiter sereglett össze Balatonfüredre. A templomot zsúfolásig megtöltötte a gyülekezet reggel 9 órakor. Az Igét Szabó Imre esperes, az Országos Református Presbitéri Szövetség főtitkára hirdette prófétai erővel. Istentisztelet után a presbitersereg átvonult a balatonfüredi kultúrházba. Közben szépszámu érdeklődő csatlakozott hozzájuk a helybeli gyülekezet tagjai közül. A kultúrház nagytermében éneklés és az esperes bibliavlasása és imája után Szűcs József esperes nyitotta meg az értekezletet s üdvözölte az ORPSz központ részéről kiküldött Dr. Csikesz Sándor egyetemi professzort, ORPSz alelnököt és Szabó Imre esperes, ORPSz főtitkárt, majd a balatonfüredi egyházközség nevében Vámos Géza lelképásztor üdvözölte az értekezleten megjelenteket. Dr. Csikesz Sándor előadása ez alkalommal az élő hitű presbiterről szólt, amelyet termékeny vita követett. Ezekből a hozzászólásokból kiemeljük Ungváry József világi tanácsbíró megragadó bizonyágtételét. Szilassy Sándor magyarbarnagi lelkész a hitélet felelevenítéséről tartott ezután előadást. Ennek hozzászólásaiból kiemeljük Szabó Imre budapesti esperes és Boda József veszprémi lelkész mély figyelmet ébresztő előterjesztéseit. Végül Szabó Imre esperes szólt a székesfehérvári augusztusi országos presbitéri konferenciáról és tartott rövidségben is megkapó előadást a lelképásztor és presbiter viszonyáról. Ehhez való hozzászólás kapcsán az értekezlet kimondta, hogy a székesfehérvári nagy napokon minél teljesebb számban igyekszik résztvenni, kimondta továbbá azt is, hogy az egyházmegyei presbitéri konferenciák évenkénti megrendezését kívánja. Berekesztől Cseresnyés L. egyházmegyei gondnok mondott szívből jövő köszönetet az előadóknak és hozzászólóknak. A gyűlést ima és ének zárta be.

A távolabb fekvő egyházak presbiterei autóbuzson, vonaton, szekeren, kocsikon közvetlenül a gyűlés után hazajöttek, de nagy számmal maradtak vissza Balatonfüreden s ezek számára a vendéglőben egyszerű, izletes közebéd volt.

Az értekezlet tagjai azzal váltak el egymástól, hogy az értekezlet tárgyait mindazokkal megismertetik, kik akadályozva voltak az eljövételben és hogy mindent elkövetnek a székesfehérvári ORPSz nagygyűlés sikere érdekében.

A **kongrua-esökkenés Erdélyben** rendkívül súlyos helyzetbe sodorta a magyar református egyházat. Az egyházi főhatóság a legnagyobb erőfeszítéssel igyekszik mindent elkövetni a mindenképpen méltánytalan helyzet megváltoztatása érdekében, hogy tudniillik református lelkészeink államsegélye arányosíttassék, ha nem is az uralkodó és nemzeti egyház lelkészeinek államsegélyével, de többi keresztény felekezetek, nevezetesen a róm. kath. és evangélikus egyházak lelkészeinek államsegélyével. Vásárhelyi János püspök memorandumot juttatott az államkormány elé. A memorandum rámutat arra, hogy amíg egy orthodox lelkész havi 3260 lei állami fizetést élvez, a görög katolikus 3050 leit, a római katolikus és lutheránus 3000, illetve 2950 leit, ugyanakkor a református lelkész hasonló végzettség s egyenlő szolgálati idő mellett havi 1800 leit kap. A memorandum eljut a román király elé is.

Magyarország ötödik a protestánsok sorában. Első az Egyesült Államok 74 és félmillió protestánsal, ebből 22-6 millió methodista, 21-1 millió baptista, 9-7 millió presbitériánus, 6-9 millió lutheránus. Ezután következnek a brit birodalom 46-9, Németország 40-3, Svédország 5-7, Magyarország 3-6, Hollandia 3-5 millió protestánsal.

KÜLMISSZIÓ.

Új, fontos kiadvánnyal gazdagodott a magyaryelvű külmisziói irodalom. „A külmiszió lényege” című munkáját adta közre Horváth Jenő erdélyi református lelképásztor. Addig is, amíg ismertetésére sor kerül, melegen ajánljuk minden külmisziói barát szíves figyelmébe. Ára 4 P. Kapható kiadóhivatalunkban.

Sundar Singh, India apostolának élettörténete megjelent új kiadásban. Megrendelhető szövetségünknel. Ára —80 P. Postai küldésnél 10% portó-költséget számítunk.

HIVATALOS ÉRTESEITÉS

A *tiszántúli református egyházkerület püspökétől.*

1515—1937. szám.

Körlevél

a kebelbeli középiskolák, tanító(nő)képzőintézetek és polgári iskolák igazgatóságaihoz és az iskolaszéki elnökökhöz:

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 1896—1937. elnöki számú iratában véglegesen szabályozta az iskolai év kezdetének és befejezésének időpontját (Hivatalos Közlöny, 1937: 7. sz.).

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr e rendelkezése szerint:

1. az első tanítási nap szeptember 4., az utolsó jún. 7. Ha szeptember 4-e vasárnapra esik, akkor szeptember 5-e az első nap; ha június 7-e vasárnapra esik, akkor az utolsó nap június 6.

2. Az első tanítási napot megelőző napon történik a tanév ünnepies megnyitása. Az ünnepies megnyitást megelőző öt hétköznapon kell az eddigi rendelkezéseknek megfelelően megtartatni az alakuló értekezletet, a javító-, pótló- és magánvizsgálatokat, a folytatatólagos, illetőleg pótbléírásokat.

3. Az utolsó tanítási napot követő hat nap alatt kell megtartani az évről vizsgálatokat, illetőleg összefoglalásokat s ezeket június 13-án — ha közbe vasárnap, vagy ünnepnap esnek, június 14-én — be kell fejezni. Az eddigi rendelkezéseknek megfelelően az összefoglalások, illetőleg évről vizsgálatok befejezését követő egy héten belül tartandók meg a tanév ünnepies bezárásán felül a következő tanévre szóló beírások is.

4. Ha a tanuló szülője (gondozója) az iskola igazgatójánál bejelenti, hogy a tanulót nyaralni kívánja vinni, az iskola igazgatója köteles a tanulót az évről vizsgát, vagy utolsó összefoglalást követő nappal, de legkésőbb június 15-ével elbocsájtani. Ebben az esetben az évről ünnepiesen és a beíratáson való személyes részvétel alól a tanulót mentesíteni kell s a beíratást a szülő (gondozó) megbízottja útján is kérheti. A beíratáson való személyes részvételre szülőjével (gondozójával) együtt csak az a tanuló kötelezhető, aki az iskola első évfolyamára kéri felvételt.

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr kijelentése szerint a tanév megnyitására és bezárására vonatkozó rendelkezései ebben a rendeletben foglalt kiegészítésekkel minden megújítás nélkül a következő tanévekre is vonatkoznak.

Felhívom középiskoláink, tanító(nő)képzőintézeteink, polgári iskoláink igazgatóságait, elemi iskoláink iskolaszéki elnökeit, hogy a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr e rendelkezéséhez alkalmazkodjanak, egyszersmind középiskoláink és tanító(nő)képzőintézeteink igazgatóságainak figyelmét felhívom arra is, hogy az iskolai év korábbi történő bezárása következtében az érettségi és képesítővizsgálat megállapított határidejének célszerűnek látszó módosítása tárgyában megfelelő javaslattal e vizsgálatok elnökeihez forduljanak és az esetleges új határidőről a vizsgálatok miniszteri biztosait értesítsék.

Debrecen, 1937 április 15.

Maklár Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1516—1937. szám.

Körlevél

a kebelbeli közép és középfokú iskoláink igazgatóságaihoz és az iskolaszéki elnökhöz.

Felhívom közép- és középfokú iskoláink igazgatóit és az iskolaszéki elnököket, hogy a vonatkozó rendelkezések értelmében utolsó szolgálati évüket töltő tanárok, tanítók nyugdíjazás iránt a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrhoz intézett kérését a teljes szolgálati idő letelte, illetőleg az életkorhatár elérése előtt négy hónappal nyujtsák be.

Debrecen, 1937 április 15.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1214—1937. szám.

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű Esperes urakhoz.

Az érdekeltekkel leendő közlés végett tudatom, hogy az I. lelkészkepesítő szóbeli vizsgálat idejéül 1937. évi szept. hó 21-én (huszonegyedikén) délelőtt 8 órát, a II. lelkészkepesítő szóbeli vizsgálat kezdetéül 1937. évi szeptember hó 28-án (huszonnyolcadikán) délelőtt 8 órát tűztem ki. Mindkét vizsgálat a debreceni Kollégium épületében tartatik.

Az I. lelkészkepesítő zárthelyi írásbeli vizsgálat szept. 20-án (huszadikán) délelőtt 9 órától, a II. lelkészkepesítő zárthelyi írásbeli vizsgálat szeptember 27-én (huszonhetedikén) délelőtt 9 órától tartatik.

Az I. vizsgálatra jelentkezni kell szeptember hó 20-án (huszadikán) reggel 8 órakor a lelkészkepzőintézet igazgatójánál, ennek hivatalában (Kollégium).

A II. vizsgálatra jelentkezni kell szeptember hó 27-én (huszonhetedikén) reggel 8 órakor az egyházkerületi lelkészi főjegyzőhelyettesnél, a püspöki hivatalban.

Mind az első, mind a második vizsgálatra jelentkezők a vizsgálatot megelőzőleg egy hónappal tartoznak okmányait (teológiai vég bizonyítványuk, illetőleg I. lelkészkepesítő vizsgálati bizonyítvány, az összes szolgálati bizonyítványok, a theol. tanfolyam bevégezése, illetőleg az I. lelkészkepesítő vizsgálat letétele óta (a lelkészkepzőintézet igazgatóhoz, illetőleg az egyházkerületi főjegyzőhelyetteshez (Kolozsváry Kiss László lelkészhez, Debrecen, Kálvin-tér 8. szám) beküldeni, hogy az esetleges hiányok pótlására idő álljon rendelkezésre.

Felkérem Nagytiszteletű Esperes urakat arra is, hogy amennyiben a vizsgálatot megelőző hónapban valamelyik jelölt ellen fegyelmi eljárás tétetnék folyamatba, úgy erről a vizsgálat idejét megelőzően hozzám jelentést tenni szíveskedjék. Kérem közölni az érdekeltekkel a II. lelkészkepesítő bizottság következő határozatait is:

A bizottság kimondja, hogy az olyan II. lelkészkepesítő vizsgálatra jelentkezett atyafi, aki szolgálati bizonyítványait, úgyszintén írásbeli dolgozatait a megállapított időpont után elkésztetten adja be, vizsgálatra nem bocsátható.

A bizottság kimondja, hogy a jövőben csak olyan szolgálati bizonyítványt fogad el a II. lelkészkepesítő vizsgálatra bocsátásnál, amelyben nemcsak a segédlelkészi vizsgálatra történt bejegyzés, hanem legalább két évi időtartamra magának a lelkészi szolgálatnak az igazolása is benne foglaltatik, egyzóval olyan erkölcsi bizonyítványt is tartalmaznia kell a szolgálati bizonyítványnak, hogy az illető segédlelkész állandóan végzett lelképásztori munkája kielégítette úgy a hívek, mint a vezetőség igényét.

A bizottság kimondja, hogy a II. lelkészkepesítő vizsgán gyakorlati bibliamagyarazatból Lukács evangéliuma lesz három esztendőre kijelölve a szabályzatban előirt szövegeként. Ennélfogva az először II. lelkészkepesítő vizsgálatot tenni szándékozó segédlelkészek a fenn jelzett időponttól kezdve Lukács evangéliumát fogják magyarázni, a pót- vagy javítóvizsgások azonban Máté evangéliumát magyarázhatják, vagyis azt a bibliai részt, amelyből első alkalommal tett II. lelkészkepesítő vizsgájukon feleltek. Ezen határozatok a Hivatalos Lapban az érdekelteknek tudomásulvétel végett meghirdettetnek és felhivatnak az esperesek, hogy az egyházmegyéjükben törzskönyvezett segédlelkészeknek

alkalmazkodás végett ezen határozatot megköörözni szíveskedjenek.

Debrecen, 1937 április 10.
Atyafiságos szeretettel:

Makláró Károly,
püspök.

A debreceni református Kollégium alapítványairól a Debreceni Protestáns Lap 1936. évi október, november és decemberi számaiban megjelent cikkek külön kiadásban is megjelentek s a Kollégium igazgatósága megküldte a könyvecskét a debreceni Kollégiumi Diákszövetség összes tagjainak. A könyvecske célja az alapítványok ismertetésén kívül az alapítványok refundálására vagy új alapítványok létesítésére való buzdítás. Az első új alapítványok már megindultak. A Kollégium egy régi diákja, aki a híres Nagy Pál fizikus-tanárnak volt segédje s aki a régi Beór-alapból, mint legjobb kémikus VII. osztályos korában 29 frt-ot kapott, a Nagy Pál tanár nevére 100 P-s alapítványt létesített, a legjobb fizikus jutalmazására. Az alapítványtevő szeretettel kéri Nagy Pál tanítványait, vagy a Beór-alapítvány jutalmazottjait, hogy a már létesült alapítványhoz járuljanak hozzá. A másik alapítványt a könyvecske írója, Jakucs István tette 500 P-vel.

A kollégiumi igazgatóság kéri azokat, akiknek nincs módjában legalább 100 P-s alapítványt létesíteni — mert a kollégiumi pénztár csak ez esetben kezelheti külön —, hogy kisebb összeget is küldhetnek be a rendeltetés megjelölésével a könyvecskéhez csatolt kollégiumi befizetési lapokon; az ilyen összegek az összevont alapok tőkét növelik, amelyből a Kollégium maga szándékozik feléleszteni régi híresebb alapítványokat. Úgy a Nagy Pál-alapra, mint bármely más alapra adományokat elfogad a kollégiumi igazgatóság, vagy közvetlenül a kollégiumi pénztár.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNYEK.

Pályázati hirdetés.

A Kálvineumok igazgatótanácsa pályázatot hirdet a nyíregyházi Leánykálvineum polgári iskolájában nyugdíjazás folytán megüresedett rajzszakos rendes tanári állásra.

Pályázhatnak a Képzőművészeti Főiskolát végzett református, vagy ág. ev. tanárok, akik nevelő és oktató munkájukban az Egyházi törvény V. tc. 1. és 89. §-t veszik irányuló mértékül. A megválasztandó rendes tanár a nem állami tanárok részére megállapított fizetést élvezi és javadalmainak folyósítása teljesen a státusba való beosztásától függ. Nő-tanár megválasztása esetén tartozik a Leánykálvineum internátusában bent lakni és a felügyelet munkájában részt venni.

Pályázók anyakönyvi kivonattal, állampolgári igazolvánnyal, oklevéllel és esetleg eddigi szolgálatukat igazoló bizonyítványokkal felszerelt kérvényüket a polgári iskola igazgatóságához Nyíregyháza folyó évi május 31-ig küldjék be. Az állás megszerezésére 1-én foglaldandó el.

Budapest, 1937 április 7.

Kiss Ferenc,
ig. tan. elnök.

A türkevei református egyház pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett XV. számú nőtanítói állásra. Pályázati határidő 1937 április hó 21.

Türkeve, 1937 április 1.

Tóth Lajos,
református lelkész,
iskolaszéki elnök.

A szatmáresekei református egyház pályázatot hirdet orgonista-kántortanítói állásra. Javadalom egyháztól: lakás, kettő öl tűzifa, alapfizetés negyven százaléka. Államsegély. Kötelessége: kántori teendők mellett a kijelölt osztályok vezetése, mindenféle belmissziói és adminisztrációs munkában való segédkezés. Pályázati határidő május 8.

Felvétel a debreceni református kollégiumi tanítóképzőintézetbe az 1937—38. iskolai évre. A tanítóképzőintézet I. osztályába teljesen ép testalkatú, 14 évet betöltött, négy középiskolát végzett növendékek vétetnek fel, akik 16 évnél nem idősebbek, jó zenei hallással, jeles vagy jó osztályzatú bizonyítvánnyal bírnak. A létszám 36. A tanárkarhoz címzendő felvételi kérvények május 31-ig adandók be az Igazgatóságnál a következő mellékletekkel: 1. Születési anyakönyvi kivonat. 2. A középiskola III. osztályáról évvégi bizonyítvány és a IV. osztályról félévi Ertesítő. 3. Orvosi bizo-

nyítvány. 4. Újraoltási bizonyítvány. 5. Községi szegénységi bizonyítvány. 6. Kötelezvény a szülők részéről a díjak pontos befizetésére. A június elején felvett növendékek tartoznak június hó folyamán az Igazgató által kitűzött napokon az intézetben megjelenni, s magukat orvosi, zenehallási vizsgálatnak alávetni. Csak a vizsgálatok sikeres kiállása után végleges a felvétel. Valamennyi vidéki tanuló tartozik az internátusban bentlakni s a tápintézet tagja lenni. Bejáró senki sem lehet. Bentlakási díjak: I. f. 30 P, II. f. 60 P, III. f. 80 P. Tápintézeti díjak: I. fok. 60 P, II. fok. 150 P, III. f. 180 P, IV. f. 220 P. A tápintézeti díjak évnegyedenként előre fizetendők. A III. és IV. fokozatban levők havonként is fizethetik a tápintézeti díjat igazgatói engedéllyel. Tandij egész évre 40 P protestánsoknak; nem protestánsoknak 80 P. A féltandíjak évi 20 P-t fizetnek. A növendékek 25%-a tandíjmentes. Mellékdíjak összege 44-09 P, amely két részletben, szeptemberben és februárban fizetendő. A szülők felhívattak, hogy minden iskolai tartozást nem gyermekközhöz, hanem közvetlenül a Kollégium pénztári hivatalához küldjék. Minden növendék tartozik az internátusba a következőket behozni: 1 db párna, 2 db párnahaj, 1 paplan, 2 paplanlepedő, 2 ágylepedő, 2 törülköző, 1 ágyszerítő, 4 ing, 2 hálóing, 4 lábravaló, 6 zsebkendő, legalább 2 öltözet ruha, amelyek közül az egyik sötét ünneplő ruha legyen, lehetőleg nem magas, záros láda. A mosatást jelenleg még mindenki a saját költségén végezteti. Debrecen, 1937 április 2. Igazgatóság.

A sárospataki református tanítóképzőintézet első osztályába a felvételért folyamodni május 31-ig lehet. Tandij külön nincs. Fenntartási és mellékdíjak címén a beírásokról 64 pengő, februárban 35 pengő fizetendő. Az intézet internátusában a tartásdíj havi 42 pengő. Segélyeseknek havi 34—, 26— és 18— pengő. Bővebb felvilágosítást az igazgatóság ad.

Leánygimnáziumi internátus.

A hódmezővásárhelyi református leánygimnázium előjárósága 1937 szeptember 1-én az iskola épületében leánygimnáziumi, liceumi és polgári leányiskolai tanulók részére internátust nyit. Az internátus három tágas, fás udvarra nyíló egészséges épületben van. Megfelelő tanuló- és hálótermek, ebédlő, vízvezetékkel felszerelt mosdó- és fürdőszobák és betegszoba áll rendelkezésére a tanulóknak. Az épület nevelési és egészségügyi követelményeknek mindenben megfelel és villamos világításra van berendezve. Növendékei állandó tanári felügyelet alatt állanak. A felügyeletet és tanulmányi ellenőrzést az igazgató és három bennlakó tanárnő végzi. A növendékek az intézetben minden nyelvben és mennyiségben korrepetálásban részesülhetnek csekély díjért külön is. Zenét a tőzsomszédságunkban lévő városi zeneiskolában tanulhatnak.

A jövő iskolai évre felvételért 1937 július 10-ig lehet folyamodni: az évvégi iskolai bizonyítvány, a születési anyakönyvi kivonat és újraoltási bizonyítvány mellékelésével a leánygimnázium igazgatójához. Nyilatkozatot is kell mellékelni a szülőknek, vagy a gyámnak a fizetési feltételek pontos teljesítéséről.

Az internátus díja 10 havi egyenlő részletben előre fizetendő évi 550 P az orvosi kezelési és mosási díjjal együtt. Felvételi díj évi 5 P.

Egyelőre 30 leánygimnáziumi, leányliceumi vagy polgári leányiskolai növendéket veszünk fel az internátusba. Hódmezővásárhely, 1937 március 22.

Muzsi János,
igazgató.

TARTALOM:

- Juhász Nagy Sándor: Igyekezünk-e hitvalló egyházzá válni?
Dr. Baltazár Dezső és a diakónus-ügy.
Szele Miklós: Barth Károly: Hiszek.
Dancsházné Matolcsi Judit: A leánykörü munka szükségletei.
Baráth Imre: Amikor a kerület lapja gyöngéledik.
Dr. Nagy Sándor: A tiszatúli egyházkerület multjából.
Könyvismertetés.
Hírek az egyházmegyékből.
Gyászrovat.
Különlék.
Hivatalos értesítés.
Pályázatok.

MENETREND.

A vonat		HOVÁ	A vonat		HONNAN
neme	indul		neme	érkezik	
szgy.	2-10	Budapest	sz.	4-52	Bpest nyugati
sz.	5-00	Nyírábrány	"	6-41	Tiszalök
"	5-10	Tiszalök	"	6-51	Tiszafüred
"	5-15	Nyíregyháza	"	7-00	Nyíregyháza
"	5-42	Füzesabony	"	7-01	Nagykerek
m.	6-08	Nagykerek	"	7-10	Nyírábrány
"	6-13	Püspökladány	gy.	7-11	Budapest
gy.	7-15	Budapest	sz.	7-29	Balmazújváros
sz.	7-30	Hajdúnánás	"	7-40	Nagyléta-Vértes
m.	7-52	Nagyléta-Vértes	"	8-28	Tiszalök
sz.	8-00	Szerencs	m.	8-59	Püspökladány
v.	8-10	Nyírábrány	sz.	9-00	Nyíregyháza
m.	9-25	Derecske	sz.	10-07	Nagyléta-Vértes
gy.	11-58	Nyíregyháza	"	11-26	Miskolc
s.	12-00	Bpest nyugati	m.	11-30	Hajdúnánás
sz.	12-05	Füzesabony	"	11-36	Nyírábrány
"	12-21	Tiszalök	sz.	11-40	Derecske
"	12-25	Nyírábrány	gy.	11-50	Bpest nyugati
"	13-22	Bpest keleti	sz.	12-19	Füzesabony
"	13-25	Nagyléta-Vértes	sz.	13-52	Bpest nyugati
"	14-16	Nagykerek	sz.	14-15	Nagykerek
m.	14-19	Balmazújváros	gy.	15-24	Budapest
sz.	14-20	Szerencs	sz.	15-34	Tiszalök
m.	14-25	Nyírábrány	"	16-45	Balmazújváros
sz.	14-30	Tiszalök	"	16-54	Nyírábrány
gy.	15-26	Nyíregyháza	"	16-55	Nagyléta-Vértes
gy.	17-09	Bpest nyugati	gy.	17-04	Nyíregyháza
sz.	18-46	Nyírábrány	sz.	18-31	Nagykerek
"	18-50	H.-bószörmény	"	18-39	Nyíregyháza
"	18-51	Nyíregyháza	gy.	18-41	Bpest nyugati
"	18-58	Nagykerek	sz.	20-08	Füzesabony
v.	19-00	Tiszafüred	gy.	20-46	Nyíregyháza
sz.	19-30	Nagyléta-Vértes	sz.	20-49	Tiszalök
gy.	20-50	Budapest	"	21-23	Nyírábrány
sz.	21-36	Nyíregyháza	s.	21-29	Bpest keleti pu.
sz.	22-00	Budapest	sz.	21-33	Miskolc

Szelezák Ráfael

harangöntőmester

BUDAPEST, Frangepán-utca 80. sz. Saját ház!

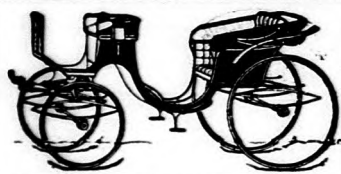
Készít: új harangokat, harang vaskoronákat és vasdíványokat, repedt harangokat újra átönti legjutányosabb árak s kedvező fizetési feltételek mellett.

Garbolci református egyház harangja.

Mielőtt harangot rendel, kérjen díjmentes költségvetést!

Eddig szállított harangjaimról igen szép elismerő leveleket kaptam.

Kocsik
minden alakban
Riesz Henrik
kocsigyár, Debrecen.

**Földek, házak,
telkek eladása,
vétele, bérlete**

ügyében forduljon bizalommal

DIENES JÓZSEF

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához
Debrecen, Fűvészkert-utca 16.

A „Takarékosság” Kereskedelmi R.-T.

kötélékébe tartozó **102** cég a mai
gazdasági helyzetnek legmegfelelőbb
bevásárlási lehetőséget nyújtja, mely

Hitel készpénzáron!

Kényelmes havi részlettörlesztés!

Havonta megújuló állandó
továbbvásárlási lehetőség!

A „TAKARÉKOSSÁG” igazoló könyvecskéi és vásárlási
utalványai a „Takarékosság” igazgatóságától igényelhetők

Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. **vasnagykereskedése**
Telefon 6. és 15—48. **Debrecen.**

Kitűnő tűtőképességű magyar „Perpetuum”-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, húsvágó-gépek.

Jándi református egyházközségnek szállított 598 kilogrammos
„Gróf Bethlen István-harang”

ÜGYELJEN A KERESZTNÉVRE!

MAGYARORSZÁG ARANYKOSZORÚS
HARANGÖNTŐ MESTERE

Szlezák László

harang- és ércön-
tőde, harangfelszere-
lési és haranglábgyára

Budapest, VI., Petneházy-u. 78.

(VI., Frangepán-u. mellett)

SAJÁT HÁZI
Telefon: 291-3-53

KITÜNTETVE: Párisi világkiállításon dísz-
oklevéllel, 8 nagy arany- és 1 ezüstéremmel,
több állami díszoklevéllel

Mielőtt harangot rendelnének, forduljanak teljes
bizalommal a régi és megbízható céghez!!!

SZÁMTALAN ELISMERŐ LEVÉL!

Előnyös fizetési feltételek!
Költségvetés és kiszállítás díjtalan!